Влада—Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 133 ◆ Четвер, 11 липня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

МАМОНТИ НАМ НЕ ПОТРІБНІ

Колись на базарі можна було купити і коня, і вола. Сьогодні у Києві і базару такого немає, а той, на якому продається якась живність, здрібнів і навіть називається пташиним.

Часом здається, що ми наче ті звірі, яким обрізали пазури, крила, посадили у вольєр і заборонили полювати, щоб здобути якийсь шмат на прожиття...

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА.

(Закінчення на 9-й стор.)

В КИЄВІ під головуванням В. Фокіна відбулося засідання Президії Кабінету міністрів УРСР. З-поміж питань, що обговорювалися, одне з центральних — про підготовку пропозицій відносно реалізації програми надзвичайних заходів щодо стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану. У цьому зв'язку прийнято відповідне рішення.

У РАДІ Федерації незалежних профспілок України відбулася прес-конференція генерального секретаря Наамату (жіночої організації Загальної федерації трудящих Ізраїлю) Маші Любельської.

Було наголошено на тому, що ділові зв'язки між Україною та Ізраїлем дедалі поглиблюватимуться. Розвиваються вони в основному в напрямі організації оздоровлення і лікування дітей, потерпілих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС. Зокрема, вже досягнуто домовленості щодо створення на базі профспілкозого санаторію «Жовтень», що в Кончі-Заспі поблизу Києва, діагностично-лікувального центру.

Візит М. Любельської проходить у рамках ділових контактів, що встановлюються між профспілками України та Ізраїлю. Крім бесіди у Раді Федерації незалежних профспілок України, відбулася зустріч генерального секретаря Наамату з представниками уряду республіки. Передбачаються також візити М. Любельської в Міністерство охорони здоров'я, «Спілку жінок України», Республіканське товариство єврейської культури при Фонді культури УРСР.

МІЖНАРОДНА благодійна безпрограшна лотерея «Чорнобиль-91» проводиться Союзом «Чорнобиль» з участю радянських і зарубіжних фірм, у тому числі республіканської фірми «ЕКО» спілки економістів України

РАДА в питаннях конверсії віднині діятиме в республіці. Створити її вирішено на розширеній нараді, в якій взяли участь державний міністр з питань оборонного комплексу і конверсії Української РСР В. Антонов, члени Комісії Верховної Ради УРСР з питань оборони і державної безпеки, представники оборонних галузей України.

ДВА дні перебував на Прикарпатті посол Канади в СРСР Майкл Белл.

Прибуття на Івано-Франківщину і знайомство з карпатським краєм були продовженням його відвідин Буковини і міста Чернівців, де він брав участь у міжнародній науковій конференції, присвяченій 100-річчю з початку еміграції українців до Канади.

ГОЛОС України

Засновник —
Верховна Рада
Української РСР

◆

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

УРСР, 252047
Київ, вул. Нестерова, 4

◆

ТЕЛЕФОНИ
РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня —
446-92-11

Відповідальний
секретар —
446-72-63

Завідуючий корсіткою
441-84-42, 224-72-54
(телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський —
441-84-52,
441-85-64,

листів — 441-82-05,
441-29-61,

економіки — 441-88-07,

аграрний — 441-86-18,

міжнародний —
446-91-20,

охорони здоров'я —
441-88-06,

соціальних питань —
441-88-05,

екології — 441-88-59,

культури — 441-86-44,

спорту — 441-88-08,

інформаційний —
446-61-13,
441-86-20,

історії України —
441-88-62,

військових питань —
441-88-52,
реклами — 441-89-44,

бухгалтерія —
441-84-00.

◆

Рукописи
не рецензуються
і не повертаються.

◆

Індекс 60955

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік
19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить
5 разів на тиждень.
У вівторок на 8 сторінках,
у середу, четвер,
п'ятницю та суботу
на 16 сторінках.

ЗА ДОБРУ СПРАВУ

Прес-конференція Голови Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУКА

Як уже повідомлялось, 9 липня відбулася прес-конференція Голови Верховної Ради Української РСР Л. Кравчука. Друкуємо з деякими скороченнями звіт про неї.

Л. Кравчук. Думаю, ви погодитесь, коли скажу, що нинішня наша зустріч — це зустріч особлива. Бо присвячена вона особливій події: першому відзначенню 16 липня Дня незалежності України. Дня прийняття Декларації про державний суверенітет України. Дня, який почав відлік якісно нової доби нашої вітчизняної історії.

І тепер, коли минає рік з того вікомпомного дня, ми не можемо не запитати себе: з що ж дала Декларація про державний суверенітет України народові України?

Мабуть, у всіх нас — тих, хто творив і допомагав творити цей доленосний документ, тих, хто сприйняв його розумом і серцем, — є своя відповідь на це запитання. І є, мабуть, у тої відповіді своє ключове слово.

Для мене таке слово — **впевненість.** Впевненість народу в тому, що він нарешті стане господарем своєї землі, своєї праці, своєї культури. Свого життя.

Хай поки що несмілива, але така впевненість з'явилася, а це — головне.

Ми ж з історичного досвіду знаємо, до якої руїни здатне довести насаджування в народі комплексу неповноцінності, маловартості, невіри у власні сили, психології слухняності.

Так ось, прийнявши Декларацію, ми на повний голос заявили: **єдиним джерелом державної влади в Республіці є народ України, він віднині самостійно вирішуватиме будь-які питання свого державного життя.** Складно буде, важко? Безумовно. Але хоч в якому колективі я був останнім часом, бачу: люди починають вірити у себе, у свою державу, в те, що відкритий Декларацією шлях приведе до гідного людини життя. І все це позитивно впливає на конкретні дії.

Наш народ — народ душевний, щирий, мирний, кмітливий і працелюбний. Це стосується всіх людей, які живуть на нашій землі, — українців, росіян, євреїв, поляків, угорців, румунів, всіх громадян республіки різних національностей. І кращі ось такі люди по-справжньому повірять у себе, у свою державу та дружно візьмуться за роботу, то в нашому домі обов'язково стане все гаразд!

Саме для того, щоб так і було, працює наша Верховна Рада.

Як можна охарактеризувати в цілому діяльність нашого парламенту за час, що минув з дня прийняття Декларації? Я б сказав, що це був період **пошукових дій.**

Для того, щоб діяти, втілювати в життя те чи інше положення Декларації, треба було щоразу вести попередній глибокий пошук відповідного шляху, оптимальних умов пересування, швидкості, передбачити можливі ускладнення, перепони, форми і методи їх подолання тощо. Ви бачили, що йшло все це не гладко, у тривалих спорах, у гарячих аж до гарячковості суперечках, з різного роду демаршами і контрдемаршами, сплесками емоцій, які не завжди вдавалося ввести в русло конструктивної взаємодії парламентських груп.

Звичайно, ми прагнули до того, щоб усі десять розділів нашої Декларації працювали. Але не все тут виходило, не всі ці розділи ми змогли збагатити рівномірно і рівнозначно новими ідеями, підкріпити їх новими законами і постановами. Тому що рік — не так і багато часу. До того ж потрібно було розв'язувати гострі проблеми, які висувало життя.

На одному з чільних місць були питання економіки — це зрозуміло. Адже відомо, що тільки в умовах міцної і незалежної економіки можуть існувати справжній державний суверенітет, справжні демократія, свобода особи і політичного мислення.

На утвердження в Республіці такої економіки й спрямовані прийняті Верховною Радою закони — перш за все про економічну самостійність Української РСР, а також — про ціни і ціноутворення; власність; підприємництво; підприємства; банки і банківську діяльність; митну справу; цінні папери і фондову біржу; систему оподаткування і податки; зовнішньоекономічну діяльність.

Приймаючи закони, що відкривають широкі перспективи для прояву господарської ініціативи, підприємництва, впровадження ринкових відносин, ми водночас подбали про створення системи соціального захисту населення, забезпечення його зайнятості, державних гарантій для реалізації кожним його невід'ємних прав.

Я не буду перераховувати всіх відповідних законодавчих актів, прийнятих у цей період, але хочу запевнити: ми й надалі будуватимемо свою політику так, щоб у центрі її була людина, її інтереси, її турботи і сподівання.

А щоб відповідні політичні рішення, втілені у закони, реалізувати на практиці, потрібна, як відомо, сильна виконавча влада.

Формування її стало одним з важливих завдань Верховної Ради. Вже реорганізовано Раду міністрів у Кабінет міністрів, внесено зміни і доповнення в Конституцію та прийнято закони для встановлення у Республіці президентської форми правління. Все це і дасть змогу створити цілісну систему авторитетної, сильної, достатньо самостійної виконавчої влади, на ділі розвести її з владами законодавчою і судовою.

Отже, повторюю, є пошук, є й дії. Причому нерідко **рішучі дії,** яких вимагає обстановка, вимагають інтереси нашого народу.

Так, нам довелося прийняти постанову про перехід у власність Республіки підприємств металургійної та вугільної промисловості, постанову про перехід в юрисдикцію Республіки державних підприємств і організацій союзного підпорядкування, розташованих на території України.

Прийнявши програму надзвичайних заходів по стабілізації економіки України та виходу її з кризового стану, ми змушені були у відповідь на політику центральних органів піти на тимчасове припинення на території Республіки дії ряду законодавчих актів Союзу РСР, постанов союзного уряду.

Всі ці рішення повністю відповідають положенням Декларації про державний суверенітет України, прийняті в їх розвиток законам і засвідчують лише одне — високу відповідальність наших парламенту й уряду, їх вболівання за долю Республіки.

Цими ж почуттями керувалися наші депутати, розглядаючи й **таке надзвичайної ваги питання,** як укладення Договору про Союз суверенних держав.

Мою позицію ви добре знаєте. Тому скажу зараз лише одне: я розцінюю як реалістичне те рішення, яке прийняла після розгляду проекту Договору третя сесія Верховної Ради. Переконаний, що ми виконаємо волю наших громадян і підготуємо такі пропозиції, які відповідатимуть формулі «Союз суверенних держав», відповідатимуть духу і букві Декларації, інтересам народу України.

Тут доречно висловити одну думку. Про те, як поставилася Верховна Рада Української РСР до проекту Договору про Союз суверенних держав, сьогодні засоби масової інформації пишуть і говорять по-різному... Я вважаю, що це їх право і тут не може бути якогось тиску. Але деякі моменти не можуть не насторожувати.

По-перше, йдуть натяки, що Верховна Рада, керівництво України вже зайняли позицію, яка десь на межі відходу від результатів референдуму і опитування населення республіки, від тієї волі, що її виявив народ. Це — невірний висновок. Треба розуміти: Верховна Рада України має право на те, щоб проаналізувати кожну фразу, кожне положення, кожну тезу проекту Договору. Вона хоче мати точний аналіз того, наскільки ця теза або це положення відповідають інтересам народу України і Декларації про її державний суверенітет.

Саме так і поступила Верховна Рада України. Вона доручила комісіям, щоб вони разом з Кабінетом міністрів, з Академією наук уважно розглянули проект Договору і дали свої висновки на основі того аналізу, який уже здійснено Верховною Радою. А ми над ним уже працювали тривалий час. Причому виступи депутатів на пленарних засіданнях, з моєї точки зору, були аргументовані, в переважній більшості спокійні й аналітичні. Йшлося про конкретну справу, а не про якісь загальні речі. Це істотна особливість обох засідань сесії.

Думаю, що важливість моменту і важливість документу, який обговорювався, піднесла відповідальність тих, хто виступав, вносив пропозиції, давав оцінки, викладав своє бачення тієї чи іншої статті Договору. Отже, безпідставною є теза, що Верховна Рада Української РСР не виконує волі народу. Вона бажає зробити глибокий і всебічний аналіз проекту Договору. Верховна Рада має так відпрацювати цей документ, щоб він, повторюю, відповідав формулі: Союз суверенних держав.

По-друге, подейкують й про те, що, нібито, Україна може загалом відійти від висловленого народом бажання жити в Союзі суверенних держав, що вона, може, взагалі не братиме участь у процесі укладення Договору. І вже натякають, що, мовляв, Центр може застосувати і силу, якщо Україна виявиться такою неслухняною.

Я особисто відкидаю такі прогнози. Адже будь-які прогнози мають будуватися на реальній політичній базі і на реальних силах, що діють у тому чи іншому регіоні. На аналізі точки зору політичних сил, думки всього народу. Тільки тоді можна робити певні висновки.

Нині, ще раз зазначу, йдеться лише про опрацювання документа, котрий відповідав би головний політичній формулі: Договір про Союз суверенних держав. Ми йдемо в руслі виконання волі народу, висловленого на референдумі. Це я неодноразово г[...] креслював і підкреслюю раз.

І ще одне. Мені не подобається, коли грають на такому факторі, як мільйони людей російської національності, що живуть на Україні; і саме в цьому вбачають причину можливої конфронтації. Хочу нагадати нашу українську історію. У нас російське населення має ту особливість, що воно тут проживає вже століття. Можна сказати, що в регіонах Східної України, інших її областей українці і росіяни — це два потоки корінного населення на певній території. Як же можна говорити про якусь відрубність російськомовного або російського населення на Україні? Це просто несерйозно.

Український парламент веде таку політику, яка ставить усі народи, людей всіх національностей в рівноправне становище. Ми ніколи цим не поступалися і не поступимося. Знову наголошу: всі громадяни будь-якої національності, які живуть на території України, є рівноправними. Вони живуть і мають право жити тут, як у себе дома. Саме цим пройняті будь-який закон, будь-яка постанова нашого парламенту. Навіть Закон, що стосується мов, прийнятий попереднім складом Верховної Ради, має назву: Закон про мови в Українській РСР (не про мову).

Отже, Верховна Рада не відступила від волі народу, яка була висловлена 17 березня. Наш парламент має право здійснити глибокий аналіз проекту Договору і добитись, щоб документ, який прийматиметься, і відповідав тому, чого хоче народ. Щоб це був справді Договір про Союз суверенних держав. Всі натяки на те, що Україна йде кудись не туди, що її керівництво веде її не туди, що може бути застосована сила, що може бути гостра боротьба і таке інше, — все це, я вважаю, не тільки не

ВАРТО ДОБРЕ ПОСТОЯТИ

серйозна, а навіть погана політика. І просив би вас, перш ніж підтримати такі тези, які нині починають ходити сторінками окремих газет, серйозно замислитись і проаналізувати нашу політику, нашу ситуацію, нашу історію. І тоді можна вже робити певні висновки.

І ще про одну винятково важливу проблему, яку поставила на порядок денний наша Декларація. Маю на увазі розробку нової Конституції Республіки. То буде практично перша Конституція України як суверенної держави. Саме з цього виходила Конституційна комісія, створюючи Концепцію нашого Основного Закону. Після того, як Концепцію схвалила Верховна Рада, розпочалася безпосередня робота по підготовці тексту Конституції.

Нова Конституція має закріпити наш курс на побудову громадянського суспільства і правової держави. Вона має визнати людину найвищою соціальною цінністю, стати надійним гарантом здійснення її політичних, соціально-економічних, особистих прав і свобод. Вона має визнати пріоритет загальнолюдських цінностей, утвердити принципи соціальної справедливості, твердо вказати на нашу готовність керуватися загальновизнаними нормами міжнародного права.

Словом, нова Конституція Республіки має бути головною ланкою юридичного механізму реалізації Декларації про державний суверенітет України.

Що я хотів би вам, друзі, ще сказати? Ми в цьому залі зустрічаємось вже не раз, і ось зараз я подумав: а чого в ці передсвяткові дні кожному з нас найбільше хотілося б? Думаю, що коли б спробувати узагальнити різні позиції, різні точки зору і не акцентувати на розбіжностях, розходженнях політичних ліній, то можна було б сказати так: усім на хочеться, щоб наша рідна земля, наша рідна Україна підвелася і розправила крила. Щоб вона на ділі стала рівною серед рівних держав, що утворюють новий Союз, зайняла гідне місце в світовому співтоваристві, заявила про себе як держава європейського масштабу.

Адже нас — майже 52 мільйони. Ми — великий народ з великою історією і культурою, з глибоким корінням цієї культури. І усі ми маємо, нарешті, почати поважати самих себе — тоді й нас поважати будуть.

Мені б хотілося ще сказати, що нам уже пора повсюдно перейти до дій будівничих, з'єднати свої сили і творити нову вільну суверенну Україну, державу народу і для народу, державу, яка стоятиме на захисті інтересів народу, його блага, його культури, його процвітання і щастя. Це, безумовно, добра і благородна справа. А як мовиться в українському прислів'ї, **за добру справу варто добре постояти.**

А тепер я готовий відповідати на ваші запитання.

Кореспондент Центрального телебачення. Хотів би, щоб ви дали відповідь для союзних глядачів — пітерських робітників, нафтовиків Тюмені, рибалок Далекого Сходу, бавовнярів і виноградарів Середньої Азії. Чи може Декларація про суверенітет України при її втіленні в життя якось зашкодити людям, що живуть за межами України?

Л. Кравчук. Насамперед хочу сказати, що, втілюючи нашу Декларацію в життя, ми ставимо одну мету — щоб благополуччя, щастя, добро і справедливість запанували на нашій українській землі.

Ми виходимо з того, що коли народи, які живуть на Україні, будуть відчувати задоволення своїм життям, бачити перспективу, йти в руслі гуманістичних, загальнолюдських процесів, то цим робитимуть свій внесок у взаємовідносини з іншими республіками, з іншими народами. До нас, наприклад, сьогодні нема ніяких претензій з боку російського, білоруського, казахського, інших парламентів. Ми знаходимо спільні лінії для того, щоб зміцнювати взаємозв'язки, які склалися історично.

У нас єдина позиція: Центр має виходити з інтересів народів, виходити з того, що народ України бажає побудувати свою суверенну державу.

Мене турбує те, що останнім часом для аналізу ситуації на Україні дехто бере тільки її західний регіон, навіть не весь регіон, а одну-дві області. Я б сказав, йде цілеспрямований пошук людей, які мають свій погляд на Радянську владу, її історію. Звичайно, такі люди є скрізь і знайти їх досить легко. А у народу, що живе за межами України, може скластись враження, яке не відповідає дійсності. Я хочу сказати з усією відповідальністю, що народ України, будуючи своє життя на основі Декларації, зміцнюватиме дружні зв'язки з іншими республіками.

Недавно я був на відкритті пам'ятника козакам, які полягли 340 років тому, захищаючи Вітчизну під Берестечком на чолі з Богданом Хмельницьким. Вдумайтесь, 340 років не було там навіть пам'ятного знака. Ці події випали з нашої історії так само, як випало козацтво, 500-річчя якого зараз відзначається. Про нього говорилося в історії двома-трьома реченнями. Наша історія закінчувалась Київською Руссю, а потім починалась з 1654 року, а між цим начебто нічого й не було. Ні, вона була, була велика історія, якій можуть позаздрити інші народи, бо існування Селянсько-демократичної республіки — це історичний факт.

Так ось у торжествах під Берестечком брало участь близько 400 тисяч людей, були не тільки прихильники Радянської влади. Але й вони слухали, молились і плакали, коли відкривався цей пам'ятник. Можна було відкрити його раніше? Звичайно, можна. Але тоді треба було б повернути народ до своїх коренів, до своєї культури, своєї історії. Але комусь не дуже хотілося, щоб було саме так.

Кореспондент газети «Київська правда». Восени на сесії Верховної Ради буде зроблено аналіз, наскільки відповідає проект Союзного договору нашій Декларації. Що буде далі, коли депутати зроблять висновок, що цей проект нам не підходить з найпринциповіших позицій? І чи була розмова на цю тему під час вашої бесіди з М. С. Горбачовим у Борисполі, перед прибуттям Г. Коля?

Л. Кравчук. Верховна Рада сформулює свої позиції замість тих, які не підходять. І повноважна делегація, яку, я думаю, утворить парламент, відстоюватиме наші позиції у Москві.

Приблизно так я сказав і Михайлу Сергійовичу. Говорив, що ми маємо право на аналіз, маємо право на те, щоб серйозно і солідно підійти до такого документа, яким є Договір. Я не підтримую тих, хто вже двічі схвалив Договір, не бачачи його в очі. Я сказав М. С. Горбачову, що ми маємо право на те, щоб серйозно розібратись. І він нас зрозумів.

Кореспондент газети «Правда Украины». Виступаючи по Центральному телебаченню, Президент СРСР сказав, що він поїде в Лондон на зустріч «сімки», маючи підтримку всіх республік. Потім наш Прем'єр-міністр В. П. Фокін зауважив, що ті позички, які нам збираються запропонувати, можуть привести наших дітей і внуків у зарубіжну кабалу. Що б ви могли сказати з цього приводу?

Л. Кравчук. Дійсно, на зустрічі в Лондоні одним з центральних має бути питання про допомогу Радянському Союзові. Наша позиція тут така. Ми маємо піти на те, щоб залучати й іноземні капітали. І наш Закон про зовнішньоекономічну діяльність саме цьому відповідає. Буде прийнято ще ряд документів, які відкриватимуть шлях іноземним інвестиціям. Ми повинні на це піти. І якщо західні держави цього забажають, то ми схиляємося до такої підтримки з їхнього боку. Але ми хочемо, по-перше, точно знати, скільки зможе одержати Україна, якщо нам дадуть ці кредити. По-друге, при нинішніх складнощах, особливо з товарами широкого вжитку, ми стоїмо на позиції, що це мають бути інвестиції під нові технології, спільні підприємства й інші шляхи, які б вивели економіку України на сучасний рівень — і технологічний, і економічний, і ринковий.

Я підтримую Вітольда Павловича, ми можемо взяти кредити тільки тоді і в такій формі, якщо бачитимемо, що наші діти і онуки не будуть від того вічними боржниками.

Що ж стосується сказаного Михайлом Сергійовичем по телебаченню, то дійсно учасники зустрічі «дев'ять плюс один» підтримали в принципі його наміри, його бажання зробити щось у Лондоні для всіх республік. Але в загальному понятті «для всіх» ми хочемо знати своє місце, свою роль і свою долю.

Кореспондент англійської газети «Файненшл таймс». Чи є на практиці якийсь тиск з центру, щоб Україна швидше підписувала Союзний договір?

Л. Кравчук. Безпосереднього тиску на мене немає. Є просто побажання. Але справа в тому, що ніякі побажання не матимуть сенсу і не зможуть примусити мене до якихось дій, поки не висловиться Верховна Рада України. Якщо вона схвалить певну позицію, я буду діяти саме так, як вона мене уповноважить.

Кореспондент газети «Прикарпатська правда». Леоніде Макаровичу, Івано-Франківська обласна Рада прийняла рішення, яке заперечує розгляд Верховною Радою питання про підписання Союзного договору. Як ви ставитесь до подібних заперечень? І друге запитання. Ви сказали, що взяли під крило металургійну і вугільну промисловість. Чи не могли б ви взяти під таке крило й електроніку, оскільки це одна із провідних галузей?

Л. Кравчук. Я почну з другого запитання. Думаю, що ми восени на Верховній Раді розглянемо два документи з цих питань, один — про майнові проблеми на Україні, інший — про фінансово-кредитні. Відкриються можливості для того, щоб підпорядкувати республіці не тільки електроніку, а й все, що є на території України.

А що стосується позиції, яку зайняла Івано-Франківська обласна Рада, то мушу сказати, що будь-яка обласна Рада не визначає загальнореспубліканський процес. Звичайно, її позиція може враховуватись. Але доля Договору про Союз суверенних держав визначатиметься, насамперед, згідно з позицією, яку зайняли 26 мільйонів громадян України під час референдуму.

Кореспондент газети «Урядовий кур'єр». Чи існують якісь розходження щодо Союзного договору між Верховною Радою і Кабінетом міністрів? Чи діють вони, так би мовити, «в одній упряжці»?

Л. Кравчук. У нас повне взаєморозуміння з Прем'єр-міністром і його «командою». Немає розходжень. Ми єдині в основних, принципових питаннях щодо змісту Договору, підходу до нього. Взагалі, я вважаю, що у нас склалися такі стосунки між Верховною Радою і Кабінетом міністрів, які допомагатимуть продуктивно працювати. Те, що часто запрошують на Верховну Раду Прем'єр-міністра або його заступників для звітів, інформацій, пояснюється одним — надто складний зараз час.

Кореспондент газети «Комсомольская правда». Леоніде Макаровичу, в своїй оцінці періоду, що минув після прийняття Декларації, ви ні разу не вживали слів «соціалістичний вибір», «комуністична перспектива». А на недавній зустрічі керівників України з Федеральним канцлером Г. Колем разом з Головою Верховної Ради і Прем'єр-міністром на рівних брав участь і перший секретар ЦК Компартії України. Поясніть, будь ласка, що це — данина традиції чи щось інше?

Л. Кравчук. В час, який ми переживаємо, кожен мусить зробити все, що можливо, для свого народу. І зараз, думаю, не головне — вдаватись до теоретичних посилань. Нехай це роблять вчені. А нам, політикам, насамперед, треба думати про свій народ. Якщо наші дії не вкладаються в старі формули «вибору» або «перспективи», як ви сказали, але приносять користь народові, то це зовсім не означає, що їх треба засуджувати. Я б сказав так: формули для того й існують, щоб їх змінювати. А служити інтересам народу — це є вічне для політика.

Тому я не хочу зараз оцінювати названі вами теоретичні формули. Хоч мушу зауважити: ідея соціалізму не може бути відкинута тому, що в своїй основі ця ідея благородна, як і багато інших теоретичних ідей, до яких потрібно сягати.

А участь С. Гуренка в зустрічі з Г. Колем зовсім не пов'язана ні з соціалістичним вибором, ні з комуністичною перспективою. Канцлеру Колю було цікаво послухати різні сили, які й у нас є, тих людей, які сьогодні представляють Україну. Адже Комуністична партія сьогодні є правлячою партією. І це всім відомо. Станіслав Іванович представляв у даному випадку правлячу партію, зробив короткий аналіз тих процесів, які відбулися.

Канцлер Коль хоче слухати всіх людей і не ділити їх за формулами. В цьому, мабуть, і перевага західних політиків, що вони не стоять на формальній точці зору, а хочуть слухати всіх, хто може сказати щось про ту ситуацію, яка склалася. Це ми допускаємо перекоси: раніше молилися старим формулам, а зараз починаємо молитися новим.

Кореспондент журналу «Пам'ятки України». У нашій Декларації є положення про те, що Україна має право на повернення історичних і культурних цінностей. Чи збирається Верховна Рада розглядати це питання?

Л. Кравчук. Моя точка зору така: все, що є цінністю України, все духовне багатство має знаходитись тут. І Верховна Рада, думаю, повернеться до цього питання.

Кореспондент радіо «Свобода». На одному з пленарних засідань депутат Юхновський цитував документ, який було надіслано з Міністерства закордонних справ СРСР в Угорське посольство після вашого візиту у цю країну. В ньому наголошувалось, що Україна — це тільки частина Радянського Союзу. З яким почуттям ви знайомилися з цим документом?

Л. Кравчук. Невизначеність, яка існує сьогодні і в політичних, і в економічних та інших відносинах, породжує саме такі документи. Адже ми не можемо сказати сьогодні, що Україна має повний політичний і економічний суверенітет. Це ж правда. І ми не можемо не враховувати, що Україна сьогодні реально перебуває в Союзі, за договором 1922 року, і з реальними економічними та політичними зв'язками.

У своїй Декларації і в Законі про економічну самостійність ми заявили про те, що Україна є суверенна держава. Але всіх атрибутів суверенності ми не маємо. З моєї точки зору, в цій ситуації центральні органи мали б враховувати процес, що проходить у республіках, і не робити спроб стримання його. Уважно придивитись, що саме роблять республіки, яку мету вбачають. Не заважати, а підтримувати цей процес. Тоді було б ясно, що в суверенітеті зацікавлені не тільки народи республік, але й центральні органи.

Зараз цього, на превеликий жаль, ще нема. І хочу сказати, що зміст того документа, який надійшов у посольство Угорщини не після, а до мого приїзду, я знав. Мені розповіли про нього. І на моє глибоке задоволення, угорська сторона, знаючи про цей документ, діяла так, як належало діяти державі, що поважає свого сусіда. До того ж, наші угоди, а їх було підписано в Угорщині дев'ять, ніяк не обмежують і не посягають на якісь права Центру.

Кореспондент газети «Радянська Україна». Я хотів би повернутися до питання про Союзний договір. Ви вірно сказали про те, що поспішність у цій справі абсолютно недоцільна. Але чи краще за поспішність зволікання? Адже може скластись така ситуація, коли український парламент на наступній сесії прийде до цікавих, аргументованих висновків і звернеться з ними до своїх партнерів. А на той час вже

(Закінчення на 6 стор.).

Телеграфним рядком з Донецька

ЗА СКРІПКИ ЧАС ПЛАТИТИ

Для вступу до Донецького держуніверситету кожен абітурієнт зобов'язаний до документів додати ще п'ять карбованців із власної кишені. Як стверджує протокол приймальної комісії, «для забезпечення оперативності та на канцелярські витрати».

ДО ВИТОКІВ

Нещодавно цей самодіяльний колектив Палацу культури Донецького металургійного заводу спеціалізувався на сучасній естрадній музиці, сьогодні ансамбль «Промінь» — фольклорний. Колектив з великим успіхом виступає в містах і селах області.

СТРАШНА СТАТИСТИКА

Онкологічні захворювання серед мешканців шахтарського міста Добропілля за останні п'ять років зросли більш як удвічі. Одна з головних причин — несприятлива екологічна обстановка в регіоні.

ВІД ШАХТИ ДО КОНЬЯКУ

Такий широкий асортимент товарів можна було придбати на перших торгах донецької товарної біржі. Уже в перший день вартість скупленої тут продукції досягла 150 мільйонів карбованців. Спеціалісти вважають, що старт взято жваво.

ДОЩ ДОПОМІГ

Близько двох тисяч тонн високоякісного сіна (півтори тонни на корову) уже запасли в колгоспі «Жовтень» Мар'їнського району. З сінажем теж все гаразд. А тим часом скошене поле люцерни після першого рясного дощу знову зазеленіло, піднялось. Тож після збирання хліба, а то й раніше, бути в колгоспі другій косовиці трав.

Юрій ДОЦЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ТЕЛЕГРАМА

Дрогобицька міська Рада та товариство «Меморіал» імені В. Стуса повідомляють, що 14 липня 1991 року Дрогобиччина проводжає в останню путь своїх синів і дочок, загиблих у 1939—1950 роках унаслідок репресій, що їх чинили НКВС—НКДБ. Початок траурної процесії об 11 годині.

Львівська область.

Проблема

ПОНЕВІРЯННЯ АЛЬТРУЇСТА

Не рік і не два знадобилося директорові Центру народознавства «Козак Мамай» Костянтину Олійнику для того, щоб «пробити» рішення міськвиконкому про дозвіл на його будування. Здавалося б — людина не про себе дбає,— про дітей наших, щоби знали коріння свого народу, трави цілющі могли розрізнити, у кузні попрацювати, глечика чи макітру в гончарній майстерні мамі у подарунок власноруч виготовити, вола погладити, у бричці проїхатися. І все це — в центрі Києва, в Жовтневому парку відпочинку. А точніше — на колишньому (поки що воно наявне) сміттєзвалищі, яке КІІЦА планував після розчистки відвести під двоповерхові кооперативні гаражі з тенісними кортами. Ясна річ, вони конче необхідні власникам засобів пересування, але ж навіщо в парку? Чи це стало вже доброю традицією?

Як би там не було, а 8 липня міськвиконком ухвалив рішення про будівництво цього центру. Тепер починається власне робота. По-перше, необхідно розробити проект. Потім — захистити його на міськбудівній раді. Потім — міськвиконком має ухвалити рішення про відведення під це будівництво земельної ділянки. І ось тут може статися передбачувана прикрість: справа в тому, що земля в Києві, особливо в центрі, коштує чималих грошей. І з «Козака Мамая», цілком імовірно, можуть вимагати відшкодування у сумі 7,9 мільйона карбованців. За те, що сміттєзвалище ліквідують, дерева і чагарники посадять, лікарські рослини посіють. За те, що відтворять куточок української природи, завезуть рослини, оспівані в народних піснях, за те, що дітей до національної культури прилучатимуть...

Та директор ладен і заплатити — аби лишень дозволили будувати. Правда, невідомо ще, звідки візьмуться такі гроші — спонсорська активність дещо знизилась, та й вкладати кошти новітні меценати прагнуть ліпше у рекламні заходи, аби мати який-небудь зиск.

Та Костянтин Олійник, директор не існуючого ще центру, як не дивно, сповнений ентузіазму і просить висловити подяку Г. Малишевському, голові міськради і виконкому та Головному архітектору міста М. Жарикову. Можливо, завдяки їхнім клопотанням все-таки здоровий глузд візьме гору, і з учбового, по суті, центру такої великої суми не вимагатимуть.

Катерина ВОРОНЕНКО.

Зверніть увагу

СТІЙ, НЕУСТОЙКО

Схоже, прокуратура Одеської області має намір серйозно втручатися в налагодження горизонтальних економічних зв'язків. У всякому разі вперше за багато років вона направила заяви до Вищого арбітражного суду СРСР, Держарбітражів Киргизстану, Калмицької АРСР та міста Москви про стягнення на користь одеського «Облагропостачу» неустойки за невиконання договорів у встановлені терміни. Саме через це селяни Причорномор'я недоодержали десятки автомобілів, чимало іншої техніки, що так необхідна зараз,— йде збирання врожаю.

Залишається, отже, чекати рішення держарбітрів. Прокуратура, а заодно з нею й постачальники та хлібороби сподіваються, що їх претензії будуть задоволені. Бо таки ж, безперечно, пора встановити порядок, при якому необов'язковість била б по кишені того, хто на неї «хворіє».

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України».

Одеса.

Повертаючись до надрукованого

ЕГОЇСТОМ БУТИ ЛЕГШЕ

Місяць тому в «Інформаційному кур'єрі» промайнула замітка про те, що на Рівненщині, уздовж міжнародної автотраси, дехто купує землю, щоб у майбутньому влаштувати там заклади автосервісу. У редакції пролунало кілька телефонних дзвінків: мовляв, це неможливо, оскільки земля не продається. Це — правда. Але...

Якщо хочеш розбагатіти і маєш в душі бодай трішечки підприємливості, а за душею — грошей, то проблем у тебе не виникне. І зовсім не обов'язково їздити гендлювати до Польщі чи Туреччини.

Досить купити хату біля міжнародної автотраси бўцімто для проживання. Присадибна ділянка переходить у твою власність автоматично. Отож купуєш хату, будуєш триповерховий особняк, а потім заявляєш: «Хочу використовувати його як готель для проїжджих». Реєструєшся у місцевому виконкомі як індивідуал чи як мале підприємство — і знай собі складай грошики до скрині.

А можна ще й так. Наприклад, господарі жили заможно, мали автомашину, отже, лишився у спадок гараж. То ти його розбудовуєш, робиш або мийку для машин, або ж авторемонтну майстерню, далі — все, що було написано вище. І готуй скриню місткішу.

І все це в рамках закону, згідно з Положенням про надання і вилучення земельних ділянок, надрукованим у № 68 «Голосу України».

Єдина прикрість — продати землю не можна, поки приватної власності на неї не існує. Лишається лише читати в книжках про той капіталістичний світ, де спритні люди багатіють, продаючи свої землі великим фірмам за шалені гроші. Можливо, через оцю саму відсутність приватної власності у нас і «придорожній» сервіс такий немічний?

Катерина ОСІЄВСЬКА.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Ініціатива

БЛАГОДІЄ «ЕВІС»

Більше 140 виробів верхнього одягу для дітей і дорослих безкоштовно передала промислово-торговельна фірма «Евіс» Центру соціального захисту жителів Заводського району Миколаєва.

— Після квітневого підвищення цін це справді дорогий подарунок швейників. Такої допомоги нам ще ніхто не надавав,— говорить завідуюча відділенням соціальної допомоги населенню района Ірина Грицик.

Всю партію одягу (демісезонні і зимові пальта) передано до власного безгрошового магазину «Доброта», працівники якого роздадуть його тим, хто має в цьому найгострішу потребу.

Микола БАРАНОВ.

Миколаїв.

Коротко

КРАЩЕ ШВАБРИ, НІЖ КАНДЕЛЯБРИ?

Металургійний завод імені Петровського провів аукціон товарів народного споживання. Серед поливних систем, підвісок горщиків для квітів, наборів для спецій та різних повсякденних дрібниць пропонувались і швабри, котрі були миттєво розкуплені і дали сто очок наперед іншій благородній продукції.

Юрій ПЕТРОВ.

Дніпропетровськ.

Знак біди

Сьогодні рекорд — завтра норма

Років два тому, пам'ятається, лаборанти були шоковані неймовірною кількістю нітратів у кормах передового в області радгоспу «Батумський» Білозерського району — перевищувала норму у 200 разів (!). Цю цифру спочатку не наважувалися назвати, бо відкрили шлях батумцям прямісінько до Книги рекордів Гіннесса. Як видно із свіжого бюлетеня Херсонського обласного комітету по охороні природи, сумні рекорди характерні для багатьох інших господарств, котрі нинішнього року включилися в гонитву за лідером. Безконтрольне використання отрутохімікатів і мінеральних добрив подекуди сягнуло критичної точки. Так, у кілограмі зеленої маси пшениці радгоспу «Рогачик» Верхньорогачицького району виявлено аж 5 тисяч міліграмів нітратів при нормі 500. Кормова кукурудза радгоспу «Росія» Голопристанського району вмістила їх 2 тисячі міліграмів, сіно радгоспу «Дніпровський» цього ж району — 4 тисячі...

Сильно занітрачені люцерна, жито, інші кормові культури. Чи вдасться цим послідовникам наздогнати рекордсменів-батумців?

Іван КАЛИНИЧЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

Херсон.

Міністе
випустило
товий кон
ниці прог
ції про д
тет Украї
зентації,
штемпеле
цузькою
вами: «пе
коментує
зв'язку У
досійович

— Наш
нала моск
ка»
марк
ник Олек
— почат
мось відз
зацтва,
ких пері
наді. Тир

CAT STOCK
SCULPTUR

«
з кулі
гармоній
юче й о
ки. Їхні
або праг
твір при
його з у
рошу ск

Такий
доктора
кого уні
«Колиска

КУ

Третин
ри для
мирська
Точніше,
15 січня
док про
вина, як
ти Перм
приємст
країні.

Напро
б не по
веробки
На дум
підприє
цюка —
встанов
них ген
каються

Проблема

...ОНЕВІРЯННЯ ...ЛЬТРУЇСТА

...конче необхідні ...собів пересу- ...навіщо в пар- ...тало вже доброю

...не було, а 8 ...ионкум ухвалив ...будівництво цьо ...Тепер починаєть- ...обота. По-перше, ...зробити проект. ...чистити його на ...раді. Потім — ...має ухвали- ...про відведення ...нцтво земельної ...тут може ста- ...бачувана прик- ...тому, що зем- ...особливо в цент- ...имали грошей. ...Мамая», цілком ...жуть вимагати ...у сумі 7,9 мі- ...бованців. За те, ...валище ліквіду- ...і чагарники по- ...ські рослини по- ...що відтворять ...нської природи,

завезуть рослини, оспівані в народних піснях, за те, що дітей до національної культури прилучатимуть...

Та директор ладен і заплатити — аби лишень дозволили будувати. Правда, невідомо ще, звідки візьмуться такі гроші — спонсорська активність дещо знизилась, та й вкладати кошти новітні меценати прагнуть лігше у рекламні заходи, аби мати який-небудь зиск.

Та Костянтин Олійник, директор не існуючого ще центру, як не дивно, сповнений ентузіазму і просить висловити подяку Г. Малишевському, голові міськради і виконкому та Головному архітектору міста М. Жарикову. Можливо, завдяки їхнім клопотанням все-таки здоровий глузд візьме гору, і з убогого, по суті, центру такої великої суми не вимагатимуть.

Катерина ВОРОНЕНКО.

...до надрукованого

...БУТИ ЛЕГШЕ

...у спадок гараж, ...озбудовуєш, ро- ...ку для машин, ...монтну майстер- ...ще, був би на- ...і тотуй скриню

...рамках закону, ...оженням про на- ...я земельних ...друкованим у ...су України».

...кріcть — прода-

ти землю не можна, поки приватної власності на неї не існує. Лишається лише читати в книжках про той капіталістичний світ, де спритні люди багатіють, продаючи свої землі великим фірмам за шалені гроші. Можливо, через оцю саму відсутність приватної власності у нас і «придорожній» сервіс такий немічний?

Катерина ОСІЄВСЬКА.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

...біди

...д — завтра норма

...рактерні для ба- ...господарств, кот- ...року включили- ...за лідером. Без- ...користання отру- ...мінеральних доб- ...сягнуло критич- ...Так, у кілограмі ...пшениці радгос- ...Верхньорогачиць- ...явлено аж 5 ти- ...нітратів при нор- ...кукурудза рад- ...Голопристансько-

го району вмістила їх 2 тисячі міліграмів, сіно радгоспу «Дніпровський» цього ж району — 4 тисячі...

Сильно занітрачені люцерна, жито, інші кормові культури. Чи вдасться цим послідовникам наздогнати рекордсменів-батумців?

Іван КАЛИНИЧЕНКО,
власний кореспондент
«Голосу України».

Херсон.

Зверніть увагу

СТІЙ, НЕУСТОЙКО

Схоже, прокуратура Одеської області має намір серйозно втручатися в налагодження горизонтальних економічних зв'язків. У всякому разі вперше за багато років вона направила заяви до Вищого арбітражного суду СРСР, Держарбітражів Киргизстану, Калмицької АРСР та міста Москви про стягнення на користь одеського «Облагропостачу» неустойки за невиконання договорів у встановлені терміни. Саме через це селяни Причорномор'я недоодержали десятки автомобілів, чимало іншої техніки, що так необхідна зараз,— йде збирання врожаю.

Залишається, отже, чекати рішення держарбітрів. Прокуратура, а заодно з нею й постачальники та хлібороби сподіваються, що їх претензії будуть задоволені. Бо таки ж, безперечно, пора встановити порядок, при якому необов'язковість била б по кишені того, хто на неї «хворіє».

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент
«Голосу України».

Одеса.

Ініціатива

БЛАГОДІЄ «ЕВІС»

Більше 140 виробів верхнього одягу для дітей і дорослих безкоштовно передала промислово-торговельна фірма «Евіс» Центру соціального захисту жителів Заводського району Миколаєва.

— Після квітневого підвищення цін це справді дорогий подарунок швейників. Такої допомоги нам ще ніхто не надавав,— говорить завідуюча відділенням соціальної допомоги населенню району Ірина Грицик.

Всю партію одягу (демісезонні і зимові пальта) передано до власного безгрошового магазину «Доброта», працівники якого роздадуть його тим, хто має в цьому найгострішу потребу.

Микола БАРАНОВ.

Миколаїв.

Коротко

КРАЩЕ ШВАБРИ, НІЖ КАНДЕЛЯБРИ?

Металургійний завод імені Петровського провів аукціон товарів народного споживання. Серед поливних систем, підвісок горщиків для квітів, наборів для специй та різних повсякденних дрібниць пропонувались і швабри, котрі були миттєво розкуплені і дали сто очок наперед іншій благородній продукції.

Юрій ПЕТРОВ.

Дніпропетровськ.

Презентація

КОНВЕРТ ПЕРШОГО ДНЯ

Міністерство зв'язку УРСР випустило спеціальний поштовий конверт і марку до річниці проголошення Декларації про державний суверенітет України. Вчора, на презентації, конверт погашено штемпелем з написом французькою та російською мовами: «перший день». Подію коментує заступник міністра зв'язку України Василь Федосійович БОЯРЧУК:

— Наше замовлення виконала московська фірма «Марка» [...]в'язку С[...]. Автор марк[...] українськ[...] художник Олександр Івахненко. Це — початок, так само збираємось відзначити 500-річчя козацтва, 100-річчя українських першопоселенців у Канаді. Тираж передбачається

— 3 мільйони, щоб мати змогу забезпечити ювілейними марками не лише себе, а й українські осередки за кордоном, а кошти ми могли б спрямувати на потреби чорнобильців, досвід такий вже маємо.

Навколомистецькі новини

Чарівний архіпелаг Кет Штокер

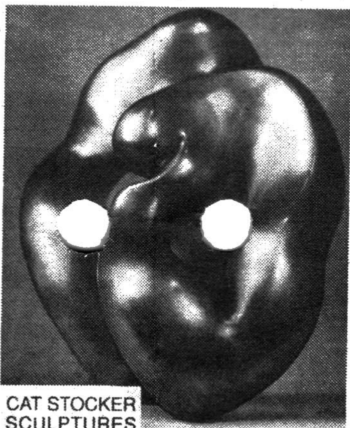
CAT STOCKER SCULPTURES

«[...]рми діст[...]озвиток з кулі або з людського тіла: гармонійне, кругле, всеохоплююче й обіймаюче іде від жінки. Їхні тіла вже з'єдналися або прагнуть єдності. Цей витвір примушує глядача обійти його з усіх боків, як кожну хорошу скульптуру».

Такий відгук мистецтвознавця доктора Гротцера з Цюріхського університету одержав твір «Колиска» швейцарського скульптора Кет Штокер, виставка якої недавно відкрилася в приміщенні музею Тараса Шевченка. Власне, слова не розкривають і частки цього мистецького явища, бо «острівці Кет Штокер» — складають великий творчий архіпелаг з 38 робіт.

Свого часу, відійшовши від вивчення літератури в Лозанні, Кет Штокер займалася скульптурою під керівництвом Рольфа Брема. Захоплена творчим процесом, продовжувала навчання в Парижі, Римі, Північній Африці, працювала над першими замовленнями...

Часом її роботи вражають якоюсь таємничістю, присутністю надскульптурного духу. Це свідчить, що Штокер вдало реалізувала себе як майстер відображення настрою. На виставці особливо виділяються «Полум'я», «Віолончель», «Штормова погода» властивим їм музичним насиченням, вираженим скульптурною ритмікою.

«Радість творчості,— говорить митець,— для мене пов'язана з бажанням охопити мерехтіння фрагментарних уявлень».

Виставка, підготовлена спільно з німецькою фірмою «Єврокосмос», працюватиме до 21 липня. Якщо є потреба поспілкуватися з «вічним», приходьте, адже проблеми мегаполіса не варті того, щоб забувати про красу...

Тарас ПЕТРІВ.
На фото: «Мислитель».

Взаємозв'язки

КУРЯМ НЕ ДО СМІХУ

Третину союзної потреби тари для яєць виробляє Житомирська паперова фабрика. Точніше, виробляла. Бо ось з 15 січня цех горбкових прокладок простоює, відсутня сировина, яку відмовився поставляти Пермський завод, а це підприємство єдине подібне в країні.

Напрошується питання, чому б не побудувати свій цех переробки відходів сировини? На думку головного інженера підприємства Володимира Стецюка — це реально. Потрібно встановити два пропарювальних генератори, котрі випускаються у Петрозаводську. Їх вартість 120 тисяч карбованців. Проте на неодноразові звернення житомирян петрозаводчани відповідають мовчанням. Тим часом терпить збитки не тільки Житомирська паперова фабрика, а й десятки птахофабрик, яким через відсутність тари доводиться згортати виробництво. Тут, як кажуть, курям не до сміху. Їм відтинають голови, а для покупців, якщо й далі так триватиме, незабаром і яйце стане дефіцитом.

Григорій ШЕВЧЕНКО,
журналіст.

Житомир.

В... В Н...

Проливні ... вщухли ми... ме цього д... області роз... ва у рамках ... значення Д... раїни.

Оригіналь... го культурн... перший М... фестиваль ... Три дні гос... стану, Латв... менії і Узбе... над 300 чол... дачів Хмель... йонів облас... пісенним м... льки вартує... талановиту ... Сарибаєвих ... кими ж гар... проводжали... реатів «kі... конкурсів ... Таджикистан... Латвії, Гарк... реатів перш... раїнської ес... лодимира С... Рогу.

— Фести... твердив,— ... голови обл... родецька,— ... державного... раїни аж н... моізоляції...

І то спра... фестивалю, ... дових колег... долян, брал... різних свят...

ПО... В ХА...

П'ять дн... му перебу... Надзвичайн... Республ... йор Бернар... ломат ціка... навчанням ... дентів, обг... пективи сп... сфері куль... між Анголо... крема Под...

Бернардо... тепло при... Хмельниць... народних д... маном.

Посол зу... чами Хмель... гічного інс... медичного ... у гуртожит... ангольські ...

Під час ... Хмельниць...

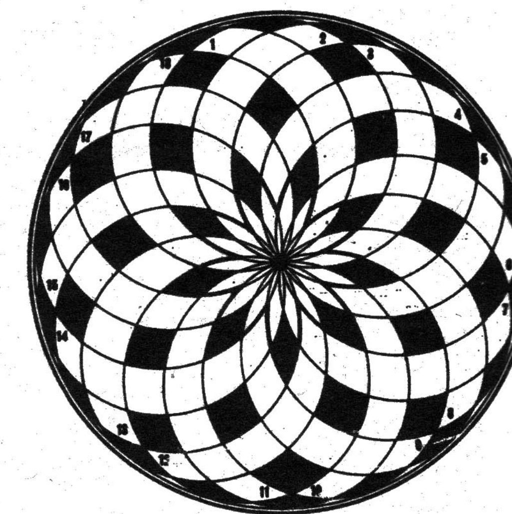

Відповіді на кросворд, надрукований 28 червня

По горизонталі: 1. Коров'як. 5. Сармати. 8. Іспит. 10. Ватурин. 11 Адмірал. 12. Брейд. 13. Якобі. 15. «... 19. Арсен. 2... жинець. 22. ... 26. Тайстра... Львов. 31. ... 33. Перезва... тача. 36. Гр...

ГОЛОС України

Презентація

...КОНВЕРТ ПЕРШОГО ДНЯ

...во зв'язку УРСР ...еціальний пош... і марку до річ...шення Деклара...жавний суверені... Вчора, на пре...верт погашено ... написом фран... російською мо...ий день». Подію ...ступник міністра ...їни Василь Фе...ОЯРЧУК:

...амовлення вико...ька фірма «Мар...ку С... Автор ...раїнсь...и худож...др Івахненко. Це ...так само збирає...ти 500-річчя ко...річчя українсь... ...селенців у Ка... передбачається

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ УКРАЇНИ 16 липня 1990

— З мільйони, щоб мати змогу забезпечити ювілейними марками не лише себе, а й українські осередки за кордоном, а кошти ми могли б спрямувати на потреби чорнобильців, досвід такий вже маємо.

Навколомистецькі новини

Чарівний архіпелаг Кет Штокер

...дість ...озвиток ...людського тіла: ...угле, всеохоплю...юче іде від жін... вже з'єдналися ...єдності. Цей ви...є глядача обійти ...ків, як кожну хо...уру».

... мистецтвознавця ...цера з Цюріхсь...тету одержав твір ...ейцарського ску...льптора Кет Штокер, виставка якої недавно відкрилася в приміщенні музею Тараса Шевченка. Власне, слова не розкривають і частки цього мистецького явища, бо «острівці Кет Штокер» — складають великий творчий архіпелаг з 38 робіт.

Свого часу, відійшовши від вивчення літератури в Лозанні, Кет Штокер займалася скульптурою під керівництвом Рольфа Брема. Захоплена творчим процесом, продовжувала навчання в Парижі, Римі, Північній Африці, працювала над першими замовленнями...

Часом її роботи вражають якоюсь таємничістю, присутністю надскульптурного духу. Це свідчить, що Штокер вдало реалізувала себе як майстер відображення настрою. На виставці особливо виділяються «Полум'я», «Віолончель», «Штормова погода» властивим їм музичним насиченням, вираженим скульптурною ритмікою.

«Радість творчості,— говорить митець,— для мене пов'язана з бажанням охопити мерехтіння фрагментарних уявлень».

Виставка, підготовлена спільно з німецькою фірмою «Єврокосмос», працюватиме до 21 липня. Якщо є потреба поспілкуватися з «вічним», приходьте, адже проблеми мегаполіса не варті того, щоб забувати про красу...

Тарас ПЕТРІВ.

На фото: «Мислитель».

Традиції

В НІЧ НА ІВАНА, В НІЧ НА КУПАЛА...

Проливні дощі над Поділлям вщухли минулої п'ятниці. Саме цього дня у Хмельницькій області розпочалися торжества у рамках підготовки до відзначення Дня незалежності України.

Оригінальним заспівом цього культурного розмаїття став перший Міжреспубліканський фестиваль сімейних ансамблів. Три дні гості з Росії і Казахстану, Латвії і Киргизії, Туркменії і Узбекистану (всього понад 300 чоловік) чарували глядачів Хмельницького і семи районів області своїм самобутнім пісенним мистецтвом. Чого тільки вартує побачити на сцені талановиту сім'ю з 17 чоловік Сарибаєвих з Казахстану! Такими ж гарячими оплесками проводжали подоляни і лауреатів кількох міжнародних конкурсів сім'ї Карімових з Таджикистану, Клеперисів з Латвії, Гаркавих з Криму, лауреатів першого конкурсу української естради Тамару і Володимира Савченків з Кривого Рогу.

— Фестиваль ще раз підтвердив,— сказала заступник голови облвиконкому Алла Городецька,— що проголошення державного суверенітету України аж ніяк не означає самоізоляції.

І то справді так. Учасники фестивалю, побувавши у трудових колективах, у сім'ях подолян, брали активну участь у різних святах. А їх у ці дні проходило чимало. То були свята хліба, першого покосу, чистої криниці, свято на подвір'ї, свято на воді, подільські заручини... Бо що не село — то свої звичаї, свої традиції, свої пісні.

Та, мабуть, найбільше людей зібрало свято у Теофіполі «На Івана-Купала» — одне з найпрадавніших національних дійств, яке знову повертається у наше життя. Сюди з'їхались найкращі колективи художньої самодіяльності, професіональні ансамблі з усіх куточків області. Хмельницький ляльковий театр порадував місцеву дітлашню своїми виставами, пілоти обласної школи ДТСААФ демонстрували зразки вищого пілотажу, викликали сміх і захоплення у глядачів спортсмени-парашутисти та браві хлопці з ансамблю «Козаки Поділля»...

У Теофіполі свято завершилося. Але на Поділлі урочисті гості з нагоди Дня незалежності тривають. 8 липня у колгоспі імені Димитрова Новоушицького району все село вийшло у поле на «Перший укіс». І знову музика, пісні, подарунки...

А ще через день-другий пісня стихне до осені — починаються гарячі жнивні дні.

Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент
«Голосу України».
Хмельницька область.

ПОСОЛ АНГОЛИ — В ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ

П'ять днів у Хмельницькому перебував Повноважний і Надзвичайний Посол Народної Республіки Анголи сеньйор Бернардо де Сауза. Дипломат цікавився життям та навчанням ангольських студентів, обговорювалися перспективи співробітництва в сфері культури та економіки між Анголою і Україною, зокрема Поділлям.

Бернардо де Сауза був тепло прийнятий головою Хмельницької міської Ради народних депутатів М. Чекманом.

Посол зустрівся з викладачами Хмельницького технологічного інституту, педагогами медичного училища, побував у гуртожитках, де мешкають ангольські студенти.

Під час перебування у Хмельницькому посол ознайомився з містом, побував на заводах «Темп», ковальсько-пресового устаткування, взяв участь у святі в Теофіполі «На Івана-Купала», відвідав древній Кам'янець-Подільський.

Завершуючи свій візит, сеньйор Бернардо де Сауза сказав:

— Ми знаємо, що знаходимося на Україні, яка зараз крок за кроком йде до своєї суверенності. Ангола теж недавно виборола собі свободу, тому ми добре розуміємо ваше прагнення до незалежності і бажаємо вам у цьому успіхів. Ми будемо все робити, щоб дружба і співробітництво між Анголою і Україною розвивалися у всіх сферах.

Надія ПАКУЛЬКО.
Хмельницький.

Реалії

ХТО СТРІЛЯЄ, ТОЙ І ПЛАТИТЬ

Вперше в історії Волині під час осінньо-зимового мисливського сезону участь у полюванні візьмуть німецькі мисливці. Через посередника у Варшаві укладено договір між фірмою «Таурус» та об'єднанням «Волиньліс» про відстріл у Цуманському державному мисливському господарстві 10 зубрів. За кожен трофей — роги й шкіру зубра — гості з ФРН заплатять по 7 тисяч марок. Крім того, німецькі мисливці зможуть вполювати три лосі, 6 європейських та 3 плямистих олені, а під час трьох загонних полювань в господарствах «Цуманське» і «Ратнівське» вони мають шанс поцілити не більше 75 козуль і кабанів. За кожного вбитого вовка об'єднання «Волиньліс» отримає від мисливців з ФРН по 400 марок.

Цікаво, якщо б волиняни захотіли пополювати у баварських лісах, чи згодилась би тамтешня звірина йти під кулі за наші гроші?

Інформаційне агентство «Євро-ІКС».

ПОГОДА

11—12 липня на більшій частині України короткочасні дощі, грози, вітер північно-західний, 5—10 метрів на секунду. Температура вдень 22—28, сьогодні на півдні до 33, вночі 12—18 градусів.

По Київській області сьогодні вдень подекуди короткочасний дощ, гроза, вітер північно-західний, 5—10 метрів на секунду. Температура 23—28, по Києву 25—27 градусів.

Фото Леоніда ПІДЛУЖНОГО.

Взаємозв'язки

...ИМ НЕ ДО СМІХУ

...зної потреби та... виробляє Жито...ерова фабрика. ...бляла. Бо ось з ...орбкових прокла... відсутня сиро...озився поставля... завод, а це під...ине подібне в

...ся питання, чому ...ати свій цех пе...одів сировини? ...овного інженера Володимира Сте...еально. Потрібно ...а пропарюваль...и, котрі випус...етрозаводську. Їх вартість 120 тисяч карбованців. Проте на неодноразові звернення житомирян петрозаводчани відповідають мовчанням. Тим часом терпить збитки не тільки Житомирська паперова фабрика, а й десятки птахофабрик, яким через відсутність тари доводиться згортати виробництво. Тут, як кажуть, курям не до сміху. Їм відтинають голови, а для покупців, якщо й далі так триватиме, незабаром і яйце стане дефіцитом.

Григорій ШЕВЧЕНКО,
журналіст.
Житомир.

КРОСВОРД

1. Персонаж роману І. Білика «Меч Арея». 2. Козацький «женьшень». 3. Візантійський історик, автор всесвітньої хроніки. 4. Поема Тараса Шевченка. 5. Уродженець Мелітополя, режисер одного з перших антисталіністських фільмів — «Чисте небо». 6. Божество у слов'ян. 7. Багаторічна трава, овочева культура. 8. Стародавня грецька держава. 9. Випускник Київського політехнічного інституту, творець першого вітчизняного дирижабля м'якої конструкції. 10. Український живописець XV ст., який розписував костьол святої Трійці у Любліні. 11. Частина Малайзії. 12. Гетьман. 13. Давньоруська назва шатра, у якому знаходився воєначальник. 14. Автор оперети «Циганський барон». 15. Друга людина, яка ступила на Місяць. 16. Один із центрів Русі до її об'єднання в IX ст., який був, за гіпотезою, в Наддніпрянщині. 17. Притока Дніпра. 18. Деталь фотоапарата.

Відповіді на кросворд, надрукований 28 червня

По горизонталі: 1. Коров'як. 5. Сармати. 8. Іспит. 10. Батурин. 11 Адмірал. 12. Брейд. 13. Якобі. 15. «Оскар». 17. Грибник. 19. Арсен. 20. Косач. 21. Сторожинець. 22. Білок. 24. Аскер. 26. Тайстра. 28. Матьє. 30. Львов. 31. Токіо. 32. Вербена. 33. Перезва. 34. Тайга. 35 Балтача. 36. Грамота.

По вертикалі: 2.Одарка: 3. Вірші. 4. Кінбурн. 5. Стадник. 6. Рембо. 7. Тракай. 9. Преображенський. 14. Бориспіль. 16. Скальпель. 17. Геродот. 18. Колесса. 23. Кантата. 24. Ареопаг. 25. «Мазепа». 27. Корвет. 29. Єлена. 30. Ларга.

ЗА ДОБРУ СПРАВУ ВАРТО ДОБРЕ ПОСТОЯТИ

(Закінчення. Початок на 2-й і 3-й стор.)

складеться новий Союз. І нам скажуть: а де ви були раніше?

Л. Кравчук. Подібні думки зараз можна почути. Мовляв, Україна затягує, зволікає підписання Договору. Але давайте подумаємо, чи є тут зволікання. По-перше, ми взяли для себе два з половиною місяці, а про необхідність такого Договору, як ви пам'ятаєте, Андрій Сахаров заявив ще на засіданні Першого з'їзду. І чомусь тоді до цього не прислухалися. І зволікали, писали, говорили, а реального діла не було. Грішними були і ми з вами, скажемо відверто. Я вважаю, що ті два з половиною місяці є реальним строком, навіть дуже спресованим для того, щоб добре вивчити, проаналізувати всі формули нового Договору.

Немаловажне, думаю, й таке питання. Якщо ми маємо намір увійти в Союз, то можемо й висловити умови, які нас задовольнятимуть. Можуть зауважити, що Союз — це сім'я, в якій хтось має чимось поступитися для загального блага. Звичайно, так, але не з принципових питань. Якщо моє ліжко помістять на веранді, а ваше — в світлиці, то я може й не захочу жити в такому домі. Це нормальна ситуація. Ми хочемо, щоб нас послухали і наші умови були пріоритетні, а не те, що нам скажуть.

Ми маємо створити такий Союз, який був би авторитетний, не скомпрометувати Договір. Адже у частини людей, не без нашої допомоги, утвердилась психологія, що сьогодні підпишемо Договір, і завтра все стане нормально, набагато краще. Це ж неправда. Підпишемо його в серпні чи у жовтні, все одно у грудні буде погано, а в січні ще гірше. І не треба обманювати людей.

Ми на Україні будемо все робити, щоб такого не сталося. Але буде важко, тому що перебудовуємо всі основи життя.

Ще раз повторюю: у нас немає ніякого зволікання з підготовкою проекту Договору, абсолютно ніякого. Люди хочуть розібратися на останньому етапі, якщо не зробили цього раніше.

Кореспондент журналу «Комуніст України». Мені б хотілося повернутися до прозаїчного, але не менш важливого питання. Після відміни купонів на Україну кинулись з інших республік і вивозять продукти, товари. Які ж заходи вживаються для захисту нашого ринку?

Л. Кравчук. Зараз Кабінет міністрів працює над цим і найближчим часом будуть вжиті відповідні заходи. Президія Верховної Ради вже прийняла постанову, доручивши Кабінетові міністрів діяти в цих умовах так, щоб зберегти урожай, заборонити вивозити за межі республіки найважливіші види сільськогосподарської продукції.

Цей перший крок вже зроблено. А якщо буде потрібно, ми введемо особливий режим на Україні. Тому що маємо зберегти вирощений урожай, забезпечити народ всім найнеобхіднішим. Для захисту інтересів нашого населення, нашого ринку підемо на будь-які кроки. Я це підкреслюю.

Сьогодні Президія Кабінету міністрів розглядає ці питання, вона прийме відповідну постанову, яка відразу ж почне діяти.

У ході прес-конференції Голова Верховної Ради УРСР відповів і на інші запитання журналістів.

Прес-центр Секретаріату Верховної Ради УРСР.

УВАГА НАЦІОНАЛЬНИМ МЕНШИНСТВАМ НА УКРАЇНІ

Учора у залі Президії Верховної Ради УРСР відбулася бесіда Л. Кравчука із представниками Всесоюзної асоціації греків.

На зустрічі були присутні: голова Комісії з питань державного суверенітету, міжреспубліканських і міжнаціональних відносин М. Шульга, міністр культури УРСР Л. Хоролець, асоціацію греків репрезентували голова виконавчої палати Всесоюзної асоціації греків Я. Мацукатов та голова Республіканського товариства греків України І. Ялі.

Одним із головних питань, порушених на зустрічі, була проблема відродження грецьких культурних та історичних традицій, загублених протягом багатьох років. Зазначалося, що з 980 тисяч греків у Союзі (400 тисяч — на Україні) 80 відсотків асимілювались, мова майже втрачена. Наголошувалось на необхідності створення грецьких шкіл на Україні із залученням викладачів з Кіпру. Голова Верховної Ради республіки, приділяючи взагалі велику увагу національним меншинствам на Україні, зауважив, що ця проблема вирішуватиметься найближчим часом за умови складання грецькою асоціацією програми, щоб винести це питання на розгляд уряду республіки.

На обговорення також була висунута економічна проблема грецької національної меншості на Україні. З боку грецької асоціації був запропонований пакет економічних документів для роботи в регіонах, де нині мешкають представники даної нації. Зокрема, було прохання про надання режиму найбільшого сприяння у сфері оподаткування для культурних закладів та в економічному співробітництві грецьких фірм з Україною.

Окремим питанням стояла проблема реабілітації репресованих громадян грецької національності. Л. Кравчук повідомив, що готується український закон про реабілітацію, який вирішуватиме всі питання стосовно реабілітації представників національних меншинств республіки.

Артем ПРОХОРЕНКО,
кореспондент «Голосу України».

Життя Рад

ЧИМ ЗАВИНИВ ПЕРЕСЕЛЕНЕЦЬ?

Так, чим завинив він перед вами, отой переселенець, який десять-п'ятнадцять років тому з Причорномор'я чи з Поділля, з Донбасу чи з Подніпров'я поїхав до Сибіру чи на Крайню Північ, аби газ, вугілля чи золото видобувати, ліс валити, а тепер хоче поселитися під південним сонцем, відігрітися від одвічного холоду? Чому не пускаєте його до свого краю? І як би почувалися в отакій ситуації самі, коли б ваша доля та отак склалася?

Відповідей — конкретних, аргументованих — на ці запитання почути, на жаль, не вдалося. Ті, що зібралися біля входу до будинку Одеської обласної Ради народних депутатів, нічого не додали, по суті, до принесених сюди плакатів. «Ганьба тим, хто розпродує українську землю!», «Протестуємо проти масової колонізації Одеської області мешканцями Півночі!» — отакі та їм подібні написи тримали десяток-півтора чоловік, сподіваючись, очевидно, вплинути на думку й рішення депутатів облради, які збиралися на свою сесію.

Єдине, що змогли усно додати вони до написаного, було: «Серед переселенців — не тільки вихідці з України, а й чимало росіян». Але як «відсортувати», скажімо, чоловіка-українця від дружини-росіянки, їхніх спільних дітей, що народилися десь «там», — пояснити не зуміли.

У чому, власне, суть справи? Останніми роками в Ізмаїлі, Білгороді-Дністровському, Іллічівську, у Біляївському, Комінтернівському, Овідіопольському та Ананьївському районах місцева влада й господарства почали відводити земельні ділянки (за рахунок вільного присадибного фонду) під будівництво житла для працівників організацій та підприємств Крайньої Півночі. Відповідно до укладених угод передбачається найближчими роками спорудити для них 1700 квартир у кількаповерхових будинках та близько 1000 осель садибного типу. В них має мешкати десь до 10 тисяч переселенців. Тих, хто відпрацював свої, як мінімум, десять років «північних», аби мати передбачені державою пільги. Не скажеш, що вже пенсіонери (як правило, це 40—50-річні люди), але й не молодь.

Чим керувалися на місцях, приймаючи їх до себе? Тим, насамперед, щоб мати й власну вигоду. Договорами передбачено ж, що значна частка споруджуваного житла (в ряді випадків — половина) передається у розпорядження місцевих Рад та господарств, що організації й підприємства комплексно забудовують житлові масиви об'єктами соціально-культурного й побутового призначення, газифікують села, прокладають водоводи й дороги, поставляють для потреб господарів землі труби й будівельні матеріали. За умов повального дефіциту, хронічної нестачі коштів як було не вхопитися за таке? До того ж, не зайвими у багатьох випадках, особливо — в сільській місцевості, будуть і робочі руки.

Так міркували на місцях. А в порядку денному сесії тим часом серед інших питань було й оце: «Про факти необгрунтованого виділення земельних ділянок під будівництво житла організаціям Крайньої Півночі». Якщо «необгрунтованого», то й проект рішення, заздалегідь розданий депутатам, був, зрозуміло, відповідним: «У подальшому не допускати...». Ті, хто його готував (а під проектом зазначено, що зроблено це в управлінні праці та соціальних питань облвиконкому), солідаризувалися, по суті, з тими, хто стояв на сходах з плакатами. Можливо, саме з «подачі» останніх й стала названа проблема предметом розгляду на сесії, адже сказав доповідач з цього питання Й. Сичук, заступник голови облвиконкому, що зайнялися ним в результаті звернень громадян.

Але то — вже авторське припущення. Хто саме звертався — на сесії сказано не було. Можливо, й зовсім інші громадяни. І ніякого значення це не має. Важливо інше: автори і проекту рішення, і представленої депутатам інформації (а під нею підписалися керівники аж шести служб виконкому) висловили свою позицію цілком однозначно — заборонити. Її підтримав, по суті, й доповідач, хоча й з деякими застереженнями.

Ще й ще раз перечитую ту інформацію, прослуховую записану на плівку доповідь. І не можу не дивуватись антилогіці, якщо можна так сказати, цих документів. Не можу знову не ставити тих самих запитань, що виникли при читанні плакатів на сходах перед будинком Рад. Пишуть автори «інформації»: «З юридичної точки зору дії міських Рад і господарств до 1990 року були правомірними...» (Чому лише до 1990 року, пізніше що — вони стали неправомірними? В документах ніякого пояснення з цього приводу, на жаль, немає). А далі читаємо таке твердження: «Разом з тим викликають велику стурбованість наслідки цих актів у перспективі». Чому саме? Пояснення такі: переїдуть, мовляв, люди у непрацездатному чи в близькому до цього віці, що погіршить і так складну демографічну ситуацію, ще більше загостряться проблеми соціального захисту населення області, його зайнятості. І загальний висновок: інтереси місцевих громадян будуть значно ущемлені.

І неозброєним оком, погодьтеся, видно, скільки тут суперечностей. Прийдуть здебільшого «непрацездатні» — і це ускладнить проблему зайнятості? Спорудять школи, магазини, прокладуть газ, воду, дороги — і це загострить проблему соціального захисту корінного населення, ущемить їх інтереси? Чому, до речі, з цього приводу не б'ють на сполох саме ті, кого збираються «ущемляти»?

Не випадково більшість депутатів, виступаючи на сесії, заперечила проти явно упереджених тверджень й висновків. І резонно дехто з них наголосив: навіть брати під сумнів право добровільного переселення людей з одного місця в інше (при додержанні, зрозуміло, чинного законодавства) — антиконституційно. Ось фрагмент лише з одного виступу — голови депутатської комісії з питань міжнаціональних відносин, письменника Юрія Михайлика:

— Минулося, коли поділяли людей за соціально-класовими ознаками. То тепер що — поділятимемо за національними? Є один, найголовніший пріоритет — пріоритет прав людини. З огляду на нього рішення, проект якого нам сьогодні запропонували, пробачте, аморальне. В ім'я яких таких постулатів ми маємо ігнорувати право людини жити там, де вона забажає?

Остання фраза депутата не випадкова. Бо не тільки на вулиці, а й на самій сесії були окремі спроби (правда, не депутатів, а запрошених) пов'язати цю проблему з «необхідністю захистити український народ як націю» (що, при нинішньому сплеску національної самосвідомості, відродженні наших мови й культури, нарешті — проголошенні України суверенною державою, як на мене, вельми надумане), з якоюсь «колонізацією українських земель росіянами» (і це про приїзд 10 тисяч чоловік, які, до того ж, далеко не всі — росіяни, на 2,6 мільйона чоловік населення області, де вже мешкають представники більш як ста національностей). Підтримки, однак, такі висловлювання не знайшли.

Отож не був підтриманий заздалегідь запропонований депутатам проект рішення. А згодились вони на пропозиції голови облради Р. Боделана на такому: хай місцеві органи влади, яким надано право на самоврядування, самі розглядають проблеми переселення у кожному окремому випадку згідно з чинним законодавством. І це, безумовно, справедливо щодо базових Рад, гуманно — щодо переселенців. Кажу так, маючи на увазі й розглянуту щойно Верховною Радою України концепцію нової Конституції республіки. В її основі — права й свободи людини. А дехто й тепер, хоч і під новою вивіскою, прагне відродити, по суті, старі порядки, коли людина могла жити не там, де хотіла, а лиш де вказав «керівний перст».

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

НІМЦІ ХОЧУТЬ НА БАТЬКІВЩИНУ

А ВОНА В НИХ НЕ ТІЛЬКИ НІМЕЧЧИНА, А Й УКРАЇНА

Радянські німці... Хто вони, звідки? Відповідь начебто проста: це національна група, яка налічує сьогодні понад два мільйони чоловік. Але чи знають вони самі свою власну історію, мають уявлення про своє місце в історії нашої країни? Не певен. Ще менше знають це інші народи Союзу.

Я багато думав над трагедією своїх одноплемінників, які були оббрехані, огульно звинувачені в пособництві фашистській Німеччині, виселені в роки війни до Сибіру і в Казахстан за колючий дріт трудармійських таборів. Та й сьогодні наш народ залишається в країні на становищі пасинка.

Але загляньмо в історію, і відразу стане зрозуміло: ні, ми не чужі на цій землі, тут наше коріння.

Перші контакти Київської Русі з германомовними країнами сягають корінням у часи княгині Ольги (або за німецькими аналами — Хелени), вдови князя Ігоря, яка правила в 945—965 роках. Вона не тільки хрестилася у Візантії, але й просила допомоги в місіонерстві в германського короля Оттона І. У 961 році до Києва з Тріра прибув монах Адальберт. Його діяльність не мала успіху, зустрівши опір київської знаті, і вже у 988 році князь Володимир охрестив Київську Русь у греко-православну віру.

Але на цьому зв'язки з германцями не обірвалися. Князь Володимир після смерті першої дружини одружився з дочкою графа Куно фон Еннінгена. Дружини двох синів Ярослава Мудрого теж германського походження.

У різні часи німці селилися на території нинішнього СРСР. Першими були ті, хто вогнем і мечем, сохою і косою обживав прибалтійські краї, починаючи з кінця XII століття.

Іншу групу переселенців становили так звані міські німці: ремісники, лікарі, вчені, воїни. Російські правителі викликали їх з німецьких та інших європейських країн для швидшого розвитку ремесла і мануфактурної справи. Уже в 1229 році у «вільному руському місті» Новгороді існувала німецька слобода, так званий «Хендельсгоф» («Торговий двір»). З часом він став «материнською» конторою всіх інших дев'яноста торгових дворів у різних містах Російської держави. І вже тоді, у XII—XIII століттях, руські брали шлюби з «пришлими».

У 1576 році в Москві збудували євангелічну церкву. А до того часу в місті вже існувала міцна німецька община, яка згодом дістала йменя «Німецька слобода». І до початку XII століття в центрі або в передмісті майже кожного великого міста Російської імперії були свої німецькі слободи.

До третьої групи російських німців належать так звані колоністи. Їх називали в залежності від місця проживання: німці Поволжя, українські, кримські, бессарабські, закавказькі, воронезькі, чернігівські, ліфляндські, волинські та інші німці.

Перші масові переселення німецьких колоністів до Російської імперії мали місце у другій половині XVIII століття. У 1763 році Катерина II обнародувала маніфест, у якому закликала іноземців переселятися в Росію, пообіцявши їм значні пільги: свободу віросповідання, звільнення від військової повинності, пільгові податки, юридичне самоврядування.

Перепис населення 1897 року зафіксував таке розселення німців: у Ризькій і Ревельській губерніях — 165600 чоловік (6,9 відсотка від загального населення), у Самарській і Саратовській губерніях — 395800 (6,4 відсотка), у Царстві Польському — 407700 (4,3 відсотка), у Волинській губернії — 171300 (5,7 відсотка), у Катеринославській, Херсонській і Таврійській губерніях — 377800 (3,5 відсотка).

Сьогодні поширюється думка: мовляв, німці жили відокремлено, мало брали участі в політичному житті своєї нової вітчизни. Та хіба можна з цим погодитися, пригадавши імена, наприклад, І. Крузенштерна, Ф. Беллінсгаузена, Е. Ленца, Ф. Гааза, А. Дельвіга, В. Даля, Ф. Аделунга, П. Клодта, П. Пестеля, В. Кюхельбекера, П. Шмідта та багатьох інших росіян німецького походження, які уславили батьківщину на весь світ.

Були німці й активними учасниками повстання під керівництвом О. Пугачова. Зберігся його маніфест, який стверджував, що «поселені по Волзі саксони показали «ревність і старанність у службі нашій охоче, без усякого на те примусу».

У Вітчизняній війні 1812 року прославились імена російських генералів-німців: М. Барклая-де-Толлі, Карла Клодта, графа Андрія Остермана-Толстого, адмірала Теодора Літке, одного з організаторів і керівників партизанського руху Олександра Фігнера, зятя М. Кутузова, флігель-ад'ютанта Фердінанда фон Тізенгаузена, який став одним з прототипів князя Андрія в романі Л. Толстого «Війна і мир».

Після повстання декабристів у «головному списку злочинців» ви знайдете імена В. і М. Кюхельбекерів, О. Сутгофа, В. Штейнгеля, М. Фонвізіна, П. Валленберга, М. Лорера, Г. Розена, В. фон Тізенгаузена, О. фон дер Брюггена, О. Брестеля, І. Фогта, А. Фурмана, О. Фока та інших.

Брали участь німці і в російсько-персидських, російсько-турецьких, Кримській війнах. І це не зважаючи на звільнення від військової повинності. Є цікавий документ, у якому йдеться, що «його величність государ-імператор зволив всемилостиво пожалувати німецьким колоністам за виказану ними допомогу при задоволенні різних потреб під час Кримської війни золоту медаль із надписом «За усердие».

Під час російсько-турецької війни 1877—1878 років, яка почалася майже відразу після введення в Росії загальної військової повинності, німецькі колоністи брали вже безпосередню участь у воєнних діях. Крім того, 11 квітня 1877 року за ініціативою пастора Дальтона, в Петербурзі було засновано Євангелічний похідний лазарет, який проіснував аж до 1916 року. Утримувався він головним чином за рахунок пожертвувань високих персон євангелічного віросповідання і німецьких колоністів. У роки російсько-японської війни такі лазарети були обладнані на колоністські кошти в Саратовському, Самарському, Катеринославському і Таврійському земствах.

Німецькі колоністи штурмували Ерзерум і в першу світову війну. Серед них був і мій дід. Він розповідав, що 49 тисяч німців-солдатів російської армії загинули під стінами цієї майже неприступної турецької фортеці.

У 1917 році було встановлено Радянську владу на Поволжі, а в жовтні 1918 року була заснована Трудова комуна німців Поволжя, яка й здобула в 1924 році статус автономної республіки.

Отака бодай коротенька передісторія мого народу на російській, нині радянській землі. Тому мені й здаються абсурдними твердження, нібито радянські німці можуть віднайти своє коріння тільки в Німеччині. Так, ми походимо від одного етносу, але не треба забувати й такий історичний факт, що сьогоднішня нація сформувалася набагато пізніше початку переселення германців до російських земель. Можна навіть говорити про створення самостійної, самобутньої етнічної спільності, яка в межах своєї автономії до початку Великої Вітчизняної війни стала німецькою соціалістичною нацією СРСР.

Війна, розв'язана гітлерівською Німеччиною, перекреслила майбутнє радянських німців. З'явився наклепницький указ від 28 серпня 1941 року, який звинуватив німців Поволжя, а разом з ними й усіх німців СРСР у зрадництві. І це в той час, коли з фашистами мужньо боролися Ріхард Зорге, Рудольф Абель, Петро Міллер, Володимир Венцель і багато інших відомих і невідомих героїв. А скільки німців, приховавши походження й змінивши національність, прізвища, пішли на фронт...

Тільки в другій половині 50-х Указом Президії Верховної Ради СРСР було скасовано спецнагляд за радянськими німцями та членами їх сімей, а Указ Президії Верховної Ради СРСР від 29 серпня 1964 року зняв огульні звинувачення з нашого народу.

Але далі декларацій справа не пішла, і сьогодні ми маємо масову еміграцію до Німеччини як форму протесту проти обмеження прав радянських німців. Колишні радянські німці пишуть із Німеччини: було б відновлено автономну республіку, то вони, безперечно, залишилися б на батьківщині, в Поволжі, на Україні...

Сьогодні ми стоїмо біля межі: бути чи не бути? Хотілося б, звичайно, «бути». Та й розв'язання «німецького питання» вже давно не суто німецька справа, а справа українців, росіян, казахів, з якими нас єднають не тільки спільність долі, але й численні родинні узи, спільне майбутнє.

Костянтин ЕРЛІХ,
історик, журналіст.

Замість коментаря

Цей матеріал потрапив до мене від народного депутата УРСР Володимира Севастьянова, до якого звернулися українські німці, які теж зазнали репресій і були силоміць виселені з території республіки. 4 червня цього року депутат передав документи і свій запит до Президії Верховної Ради України: сприяти розв'язанню «німецького питання» на республіканському рівні. Тому саме до нього я й звернувся із запитаннями.

— Що спонукало вас зайнятися проблемою українських німців?

— Верховна Рада СРСР прийняла постанову «Про визнання незаконними і злочинними репресивних актів проти народів, які зазнали насильственого переселення, і забезпечення їх прав». А на території України: в Криму, Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Закарпатській, Одеській областях — сьогодні живуть 25,2 тисячі радянських німців. До війни їх там жило понад 400 тисяч. За часів «батька народів» їх виселили, і сьогодні вони хотіли б повернутися.

Як депутат, член Комісії парламенту у справах інвалідів, ветеранів, малозабезпечених, репресованих і воїнів-інтернаціоналістів, я вважаю, що це — право радянських німців України. Більше того, вважаю, що повернути їх у рідні місця можливо навіть сьогодні, у складний у всіх відношеннях для республіки час.

Кажуть: уся справа у відсутності фінансів, житла, робочих місць. Але ж нестача робочих рук є, а всім відомо, що німці — висококультурна, працелюбна нація. За той час, що вони жили в цих місцях, їхньою працею було налагоджено високорентабельне, добротне фермерське господарювання, ремісництво, торгівля. Та й хіба справа тільки в тому, що це вигідно республіці? Адже повинна бути відновлена справедливість. І економічний ефект не можна не враховувати.

— Але як це зробити практично?

— Звичайно, зробити це непросто, але можливості треба вивчати. Головне — уникнути стихійності масового переселення, утискання прав людей, які вже живуть на колишніх німецьких територіях, не викликати міжнаціональної ворожнечі. Нам не потрібен ще один кримсько-татарський варіант.

І в цьому плані інтерес викликають пропозиції, підготовлені кримським товариством радянських німців «Відродження» на чолі з досвідченим містобудівником — архітектором Г. Шауфлером. Суть їх: німців треба переселяти у відповідності з конкретними виробничо-економічними потребами півострова.

— А наприклад?

— Будь ласка. Крим — курортна і туристська зона міжнародного значення, вимагає створення екологічно чистих виробництв біля житлових поселень, курортно-туристських селищ і господарств. Чому б не зробити їх національними, в тому числі й німецькими. Заселити їх на конкурентній основі висококваліфікованими фахівцями. Звичайно, певні кошти доведеться вкласти, але й віддача, переконаний, буде великою, бо буде конкуренція, «двигун» поліпшення справ. І німці в цьому процесі не пастимуть задніх, а виграє споживач, тобто ми з вами.

— І як на сьогодні справа у Верховній Раді з вашими пропозиціями?

— Я передав матеріали Л. Кравчуку і переконаний, що питання про повернення німців на Україну буде обговорено сесією. Звичайно, документи потребують фундаментального додаткового опрацювання, економічних підрахунків, але це — не причина зволікати або взагалі не бачити проблеми. Сподіваюся на здоровий глузд, але ніяких відповідей поки що не маю.

Вів бесіду парламентський кореспондент «Голосу України»
Володимир СКАЧКО.

Селянський щоденник

І КАРТОПЛЯ З ГОЛЛАНДІЇ

У радгоспі імені XXV з'їзду КПРС Жовтневого району Миколаївської області відбулася презентація шотландської фірми «Рики Метал». Сорок п'ять років спеціалізується вона на виробництві картоплі. Технології вирощування, зберігання та переробки цієї культури принесли фірмі світову славу.

А відтепер шотландські спеціалісти допомагатимуть своїм колегам з України. У радгоспі нинішньої весни до місцевої та відомої вже голландської технології вирощування картоплі додали шотландську — на 50 гектарах поля. Як вважають спеціалісти і гарантує фірма, вкладені кошти окупляться за півтора-два сезони.

ЯНКІ ПРИ ДВОРІ ПАРХОМЕНКА

У колгоспі імені Пархоменка Горохівського району на Волині вперше на поля вийшла техніка, яку поставила американська фірма «Монсанто Компані» згідно з укладеною угодою про співробітництво у вирощуванні сільгоспкультур. Йдеться, зокрема, про універсальний сівальний агрегат «Мейді-Хенді» та самохідну комп'ютеризовану машину для внесення гербіцидів і пестицидів «Сирей Коуне». На полях цього господарства вже застосовано і американську технологію — на обробітку грунту, підготовці площ та сівбі. Саме так на 42 гектарах посіяно у колгоспі цукрові буряки, а 70 гектарів відведено під кукурудзу. Це перша в районі й області апробація результативності такого співробітництва.

А РОЗПЛАТА — ШКУРАМИ

На Хустському м'ясокомбінаті Закарпатської області дали лад відходам виробництва. В умовах ринку харчовики знайшли вигідного партнера з угорського міста Сентеша, в якого придбали сучасну потокову лінію по переробці відходів забійного виробництва на високопоживну кормову пульпу для відгодівлі тварин. Лінія обійшлася в 320 тисяч карбованців. Розрахувалися за неї шкурами великої рогатої худоби. Нині у підприємства вже є постійні замовники кормової пульпи — підсобні господарства, вишківський колгосп «Прикордонник» та інші. М'ясокомбінат реалізує пульпу і власникам худоби.

Підготував
Валерій ЯСИНОВСЬКИЙ.

Експрес-новини

Ситуація в Югославії дещо нормалізувалася. Останнім часом зменшилася кількість сутичок між військовослужбовцями федеральної армії та представниками збройних загонів Хорватії і Словенії. Експерти відзначають, що такий стан спостерігається завдяки переговорам на острові Бріоні.

* * *

Новий представник СРСР у Європейському співтоваристві Лев Воронін закликав західних бізнесменів до вкладення інвестицій у радянську економіку. В інтерв'ю агентству Рейтер Воронін заявив, що «завтра радянський ринок буде менш доступний, ніж сьогодні, і конкуренція за місце на ньому буде більш жорстка».

* * *

Рада Безпеки ООН на закритому засіданні розглянула нові документи про іракські ядерні програми. У цих документах Ірак визнає, що приховував інформацію про свої зусилля у виробництві збагаченого урану. Багдад заявив про побоювання щодо бомбардування ядерних центрів ізраїльськими військами або силами антиіракської коаліції. Представник Іраку в ООН Ахмед Хусейн заявив, що іракська ядерна програма служила виключно мирним цілям. США з цього приводу виступили із заявою, в якій ішлося про роботи щодо створення Іраком власної ядерної зброї.

* * *

У столиці Мексіки відновилися переговори між сальвадорськими повстанцями і урядом. Повстанські загони захопили ряд невеликих міст, що призвело до нових сутичок з урядовими військами. Переговори ведуться під егідою ООН.

* * *

Два кубинські лікарі-невропатологи звинувачені у спробі вбивства Фіделя Кастро. Стверджується, що лікарі готували вибух під час перебування кубинського президента в інституті, де вони працюють.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

Остаточній втечі східноєвропейських держав від СРСР перешкоджає крах радянської економіки, який триває швидшими темпами і в ширших масштабах, ніж пророкували ще рік тому навіть найпохмуріші песимісти. До того ж цей процес супроводжується розпадом політичних структур їх гігантського сусіда. Східні європейці побоюються, що політичні війни в Радянському Союзі призведуть до розколу цієї величезної країни або ж обернуться радянською воєнною інтервенцією для відновлення «порядку» у себе вдома та у найближчих регіонах.

«Вашингтон пост» (США).

* * *

Кредит в 1,5 мільярда доларів — аж ніяк не багатство, про яке мріяв Михайло Горбачов, а лише невеличкий подарунок для підтримки дружби (між США та СРСР). Це рішення президента США відображає прагнення американської адміністрації підтримати позитивну еволюцію радянсько-американських відносин. Сполучені Штати прагнуть проявити добру волю, тим більше, що радянський президент ще може повернути назад як у переговорах щодо роззброєння, так і в близькосхідній політиці. Білий дім, як і раніше, робить ставку на Горбачова, але ця ставка не є великою.

«Монд» (Франція).

Бізнес-контакт

МІНІ-ТЕЛЕВІЗОР «СОНІ» ЗА МІЛЬЙОН?

Уявіть собі, що ви потрапили до невеликого західного магазину побутової електроніки. Навколо вас — телевізори, відео- та аудіосистеми, телекамери, найрізноманітніші касети тощо. Але товари не продаються, бо це — виставка всесвітньовідомої корпорації «Соні», організована фірмами «Кооптрейд Джапан Лтд» і УкрЕКСПО. Учора вона відкрилася в Києві.

За словами заступника голови представництва Соні — Європа Ш. Араї, це знаменна подія, бо вперше подібний захід проводиться в республіці, котра являє собою великий і цікавий регіон для поширення сучасної апаратури. Тому на виставку було запрошено близько 200 потенційних покупців. Їм є на що подивитись. Наведу лише два приклади.

Невеличка відеокамера «Хандікем». До неї — відеокасета, навіть менша за звичайну магнітофонну. Але вистачає її, при, безумовно, найвищій якості зображення, аж на три години. Ця система вже стає світовим стандартом, дедалі завойовуючи ринки.

Далі — новітній аудіоплеєр з цифровою системою запису і, також удвічі меншою за звичайну спеціальною касетою на чотири години. А звук — як з лазерного компакт-диска.

Цікаво? Звичайно. Але дивишся на всі ці речі поки що як бідний родич. Бо не хрустять у кишенях ані долари, ані фунти, ані марки. А купити апарат, що дуже сподобався, можна лише за умови, що ви — постійний відвідувач валютних магазинів або якщо підприємство, де ви працюєте, має валютний розрахунок і може подарувати своїм працівникам таку радість. Недаремно на прес-конференції, присвяченій відкриттю виставки, пролунало жартівливо-іронічне запитання: скільки ж мільйонів карбованців коштуватиме, скажімо, кишеньковий телевізор з «відиком» та приймачем на 60(!) програм?

Проте, думаю, не варто зітхати. Хай на нашому ринку, хоч і за «тверді» гроші, але поступово з'являється новітня електроніка. Адже японці, вивчаючи наші можливості споживання, недаремно приїхали саме на Україну, пропонуючи створити систему продажу та сервісного обслуговування своїх виробів.

Олексій ЄВСІКОВ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Інформ-шоу

БЕЗ МАДОННИ НЕ ОБІЙШЛОСЯ...

Усі записи популярної естрадної співачки і кіноактриси Кхайн Кхін У вилучено з численних дискотек і відеосалонів у столиці М'янми. 25-літній лауреаті найпрестижнішого призу Національної академії кіномистецтва заборонено в найближчі п'ять років з'являтися перед публікою, а також зніматися в кіно. Таке рішення прийняли військові власті, оголосивши на початку цього місяця кампанію на захист культури «від проникнення декадентської хвилі Заходу». Проблему, над якою десятиліттями «б'ються» європейські захисники культури (від американізації мистецького терену), у М'янмі задумали вирішити «одним махом». Виступи Кхайн Кхін У, яка виконувала пісні напівроздягненою, вважають «речовим доказом впливу послідовниці Мадонни на молодь». Співачка, у свою чергу, подала в суд зустрічний позов, пояснюючи своє одкровення спеціальними «трюками відеооператора».

КРАЇНА МАЄ ЗНАТИ СВОЇХ ГЕРОЇВ

Президент Ірландії Мері Робінсон, тільки-но вступивши на цю високу посаду, вирішила, що варто, аби люди бачили, як працює рідний парламент. За її вказівкою буде оновлено зовнішній і внутрішній вигляд будинку парламенту, організовано курси з риторики для парламентаріїв. Депутати сприйняли цю звістку з великим задоволенням. Як повідомив один з них, новий захід президента сприятиме політичній кар'єрі парламентаріїв, а народ бачитиме, хто чого вартий. Приємно, що український парламент прийняв таке рішення значно раніше.

ЯКЩО ПОЧУВАЄТЕ СЕБЕ В СИЛІ

Ганський тижневик «Уїк-енд» повідомив, що на світі чудес не буває — є життєва необхідність і реальність незвичайних можливостей. 107-річний Па Джеймс Одетунде вирішив одружитися в 11-й раз. Жених стверджує, що почуває себе дуже добре, тому давно шукав собі пару. Окрім того, він повідомив, що його майбутній дружині 38 років, а «цей випадок можна вважати коханням з першого погляду».

Наречена, в свою чергу, запевнила журналістів у тому, що кращого чоловіка вона ніколи б не зустріла і що сподівається на довге та щасливе сімейне життя. Все чудово, та щодо першого твердження все-таки можна засумніватися...

ВСЕСИЛЬНА ЗВИЧКА

У Китаї відбувся День боротьби з курінням. Цей захід проведений під гаслом: «Жодної цигарки — більше спорту!» Міські власті китайської столиці замовили до свята величезні яскраві стенди про шкідливість куріння. Комерційні підприємства не продали в цей день жодної цигарки. Наступного ранку виручка тютюнової торговельної мережі зросла вдвічі. Отож, День боротьби з курінням минув, а шкідлива звичка залишилась. Шкода, що нема в святому письмі заповіді: «Не закури!»

Погляд

ШЛЯХУ НАЗАД НЕМАЄ

Експерти провідних економічних інститутів ФРН провели спеціальні дослідження, присвячені стану економіки в східнонімецьких землях. Навіть при швидких темпах економічного розвитку потрібно буде 5—10 років, щоб скоротити безробіття. За попередніми підрахунками, армія «зайвих людей» до кінця цього року нараховуватиме близько двох мільйонів чоловік. У Берліні тривають демонстрації протесту проти скорочення робочих місць у металоіндустрії. Але експерти радять федеральним властям все одно робити ставку на ринкові сили. Державі потрібно не тільки не збільшувати фінансову допомогу східнонімецьким підприємствам, але й відмовитися від такої практики взагалі. Пріоритетною повинна бути передача фірм у приватні руки, і тільки тоді можливі кардинальні зміни. Для жителів колишньої НДР різкі зміни соціальних гарантій здаються крахом усіх надій у житті. Але доводиться звикати до нових економічних відносин.

У майбутньому економіку Східної Німеччини чекають хороші перспективи — у це вірять навіть песимісти, бо шляху назад немає.

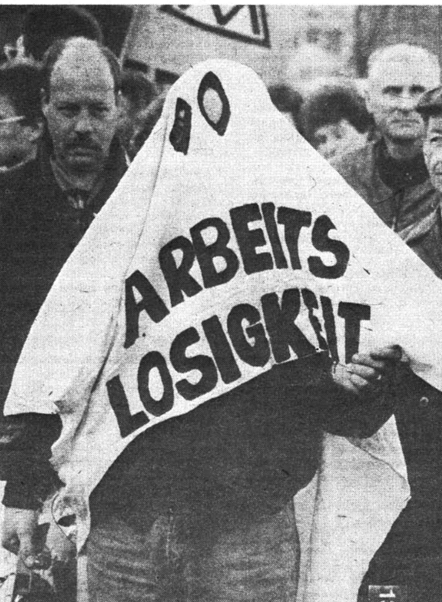

Фото ТАРС.

З різних джерел

Міністр фінансів Польщі Лешек Бальцерович закликав керівників держав «великої сімки» негайно підтримати реформи в радянській економіці, мотивуючи це тим, що її крах завдасть великої шкоди переходу Східної Європи до ринку.

* * *

У 1991 році в Радянському Союзі очікується дефіцит державного бюджету близько 250 мільярдів карбованців.

* * *

Президенти італійських фірм «Ірітекна» і «Сітко А. Г.» висловили готовність активно співробітничати з Україною. Планується створення нових спільних підприємств на основі італійських інвестицій.

* * *

Голова уряду Чеської Республіки Петро Пітгарт заявив, що скорочення торгівлі з СРСР збільшить черги за допомогою по безробіттю на 400 тисяч чоловік.

* * *

Вище військово-політичне керівництво Китаю занепокоєне можливістю виникнення «молодої опозиції» в збройних силах. Така ситуація дістала відображення у виступі начальника Генерального штабу армії КНР Чи Хаотаня, який закликав молодих кадрових військовослужбовців «підвищити марксистсько-ленінський рівень».

* * *

Колишній радянський розвідник Юрій Модин, який свого часу очолював так зване кембріджське кільце, до якого входили К. Філбі і Г. Берджесс, має намір надрукувати на Заході книгу своїх мемуарів. Це видання поставить у незручне становище керівників західних розвідслужб, оскільки може відкрити секрети, які ті протягом багатьох років намагалися приховувати.

* * *

Президент ЧСФР Вацлав Гавел визнав, що діяльність на посту глави держави не приносить йому ніякого задоволення, але він не та людина, яка може піти, не довівши справу до кінця.

* * *

Народна партія Шрі Ланки закликала уряд країни не дозволяти США будувати на західному узбережжі острова потужний ретранслятор «Голосу Америки». Народна партія «рішуче протестує проти акції імперіалістів США, спрямованої на втягнення країни в їхню регіональну політику».

* * *

Соціологічне дослідження, проведене фірмою «Союз-Іпсос», показало, що тільки один відсоток угорців висловив твердий намір залишити Угорщину. Більше 80 відсотків не мають бажання емігрувати з країни.

* * *

Індійське керівництво занепокоєне ядерними програмами Пакистану. Крім того, виникає багато проблем з постачками до Індії запасних частин і компонентів для радянської зброї, що робить сумнівною боєготовність індійських ВПС.

* * *

Управління національної оборони Японії відмовилося від того, щоб надіслати на запрошення Радянського Союзу спостерігачів на заплановані в серпні маневри Тихоокеанського флоту. Своє рішення УНО пояснює тим, що «поки не вирішено проблему північних територій, спостерігачів направляти передчасно».

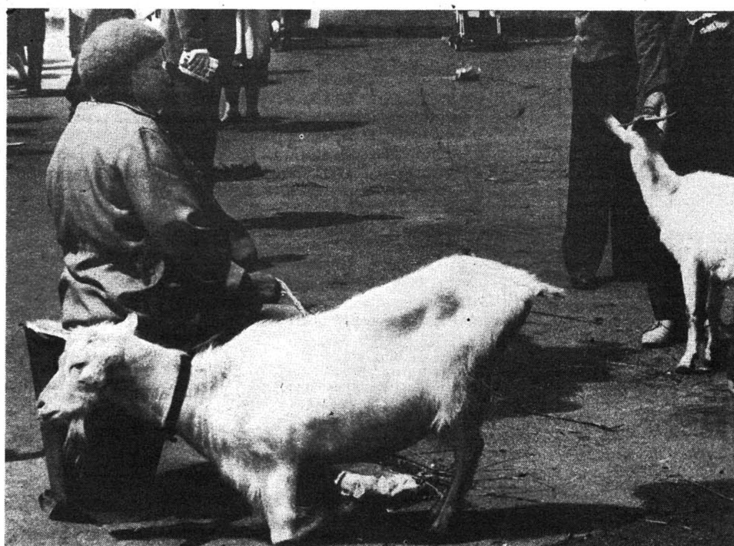

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.).

Охляли ми зовсім, розучилися літати, бігати і з жахом думаємо: що буде, коли випустять з вольєру і перестануть годувати? Нас приручили і погано доглядають, але ми не можемо знову стати самостійними. Як оці: варто випустити їх у ліс — пропадуть...

МАМОНТИ НАМ НЕ ПОТРІБНІ

І все ж таки: чому ринок називається пташиним? В анекдоті часів розвиненого соціалізму молоде подружжя написало листа батькам з комсомольської будови: в магазинах пусто, а на базарі курка коштут півзарплати. Хлопці з компетентного відомства пояснили: у нас такого не може бути. І невдахи написали іншого листа: все є, а на базарі мамонта можна купити за 3 карбованці. Але навіщо мамонт — краще додамо якихось 25 карбованців і купимо курку...

Попит породжує пропозицію. Знайдеться мільйонер, який захоче купити мамонта — з'являться на ринку і мамонти. Та поки що нам не до мамонта — нам би курку... Тому і ринок — пташиний.

Костянтин ПАРИШКУРА.

Фото Андрія КОТЛЯРЧУКА.

МОГИЛЬНИКИ РАДІОАКТИВНИХ ВІДХОДІВ У ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ ЗОНІ ЗВОДИЛИСЯ ПОСПІХОМ, ДЕЯКІ НАВІТЬ БЕЗ ПРОЕКТУ. НАШВИДКУРУЧ ВІДХОДИ ЗАГОРТАЛИСЯ ЗЕМЛЕЮ. РОБИЛОСЯ ЦЕ, ЗВИЧАЙНО, НЕ НАЗАВЖДИ, НЕ НА ВІКИ — НЕ ВИСТАЧАЛО ЧАСУ. ТОМУ БЛИЗЬКО 600 ТИМЧАСОВИХ СХОВИЩ, ЗРОБЛЕНИХ У ВИГЛЯДІ ТРАНШЕЙ ТА НАЗЕМНИХ БУРТІВ, НЕ МАЮТЬ ГІДРОІЗОЛЯЦІЇ. РАДІОНУКЛІДИ ВЖЕ ПОТРАПЛЯЮТЬ У ГРУНТОВІ ВОДИ. ТИМЧАСОВІ СХОВИЩА ПОТРЕБУЮТЬ НАДІЙНОГО ПЕРЕПОХОВАННЯ. ЯК ЦЕ ЗРОБИТИ?

«МОГИЛЬНИКИ» З РАДІАЦІЄЮ

Рік тому спільною комісією Міністерства охорони здоров'я СРСР та Держпроматомнагляду СРСР була проведена перевірка дотримання правил при виконанні робіт з радіоактивними відходами і стану могильників у Чорнобильській зоні. Навесні цього року проведено ще одну таку перевірку. Про її результати розповідає провідний інженер-інспектор Атомнагляду СРСР В. БІЛОУСОВ.

— Василю Федоровичу, в минулому році було виявлено, що з 800 могильників радіоактивних відходів (РАВ) паспортизовано лише чверть. А як у цьому році?

— Паспортизації потребують близько 600 траншей і наземних буртів. Вона необхідна для встановлення черговості їх перепоховання.

На основі довідок, журналів та інших документів, що велися під час поховання відходів, НВО «Прип'ять» восени 1990 року провело оціночну інвентаризацію місць утримання й поховання РАВ. Виявлено 24 райони їх тимчасової локалізації, загальна активність яких становить 380 тисяч кюрі.

— У якому ж стані нині могильники й тимчасові поховання?

— Найбільш небезпечні серед могильників — а це спеціально обладнані спорудження — «Комплексний», «Підлісний» і «Буряківка». Могильник «Комплексний» з травня 1987 року за відповідним рішенням був законсервований. Розташований він на території недобудованої третьої черги ЧАЕС і має 35 тисяч кюрі. Та перевіркою встановлено, що зводився цей могильник без проекту.

У другому могильнику — «Підлісному» — сховано РАВ активністю 70 тисяч кюрі. У зв'язку з порушеннями вимог безпеки Держсаннагляд у грудні 1988 року заборонив його експлуатацію. Крім того, тепер під цим сховищем зсовуються грунти, через що лущаться його основа й окремі стіни. Не виконано й розрахунки на міцність модулів могильника з урахуванням сейсмічних коливань чи поштовхів. Не завжди товщина стін та призначення модулів збігається із зазначеними у кресленнях. У проекті не визначений статус сховища. Відсутнє обгрунтування радіаційної безпеки цього могильника і технічне завдання на його реконструкцію. «Буряківка» також не має обгрунтування радіаційної безпеки. Цей проект також не погоджений з органами нагляду. В траншеях, ізольованих від грунту ущільненою глиною, поховано 15 тисяч кюрі. «Розповзання» радіонуклідів контролюється взяттям проб із контрольних свердловин. Однак усі вони експлуатуються з порушеннями правил.

Серед місць тимчасового зосередження РАВ найбільш небезпечні райони «Рудий ліс» і «Будбаза».

— Чи є в зоні досі непоховані радіоактивні відходи?

— Не наважусь, мабуть, стверджувати, що десь є незаймані чи непомічені скупчення РАВ. Але ті 600 траншей близько трьох метрів завглибшки та наземні бурти, які саме потребують паспортизації, не мають гідроізоляції. Через це не виключена міграція радіонуклідів у грунтові води. Слід зауважити, що для уникнення потрапляння «брудної» води в річку Прип'ять навколо атомної станції було створено бетонне кільце. І тепер рівень грунтових вод постійно підвищується, тобто підземна «склянка» поступово наповнюється.

— Хто ж має доводити до пуття радіаційні поховання?

— Згідно з існуючою організацією робіт у зоні, збирання і первинна переробка РАВ, приймання й транспортування їх для поховання здійснюються на базі НВО «Прип'ять». Поховання РАВ виконує СП «Комплекс». На нього зокрема покладено ліквідацію несанкціонованих звалищ, перепоховання РАВ із тимчасових сховищ у могильники, знесення й поховання будівель населених пунктів.

— А чи спроможні НВО «Прип'ять», СП «Комплекс» виконати цю роботу належним чином?

— Мінатоменергопром СРСР, якому підпорядковане НВО «Прип'ять», досі не має концепції і, як наслідок, програми надійного перепоховання високоактивних відходів. Немає також комплексної програми щодо збирання, переробки й зберігання рідинних РАВ, не визначена черговість ліквідації тимчасових сховищ. На все це накладається ще й те, що діючі правила поводження з радіоактивними відходами не можуть бути дотримані у повному обсязі в Чорнобильській зоні, оскільки вся вона є радіоактивним могильником.

Усі програми, у тому числі й остання — «Програма науково-дослідних та промислових робіт щодо локалізації РАВ на 1990-95 роки» — виконуються без експертної оцінки ефективності робіт і їх вартості. І все через те, що досі не визначена єдина політика щодо поводження з РАВ у зоні.

— Тож, чи становить Чорнобильська зона реальну загрозу людям, що буде далі з РАВ, зосередженими в ній?

— Від прогнозування утримаюсь, наведу лише дані дозиметричного контролю, який здійснює НВО «Прип'ять». На найбільш забруднених місцях у зоні активність по цезію сягає 22 760, по стронцію — 1 800, по плутонію — 9,4 кюрі на квадратному кілометрі. За даними аерогаммазйомок Держкомгідромету, щільність забруднення плутонієм у два-три рази більша.

На двох третинах усієї площі тридцятикілометрової зони забрудненість перевищує тимчасово допустимі рівні хоча б по одному з трьох радіонуклідів. Близько половини загальної активності дає цезій, по 20 відсотків — стронцій і цезій, 10 відсотків — рутеній і 0,5 відсотка — плутоній.

У районі «Рудого лісу» через підняття грунтових вод сталося часткове підтоплення РАВ, яких там поховано близько 13 тисяч кюрі. Концентрація стронцію у воді в шурфах більш як у 500 разів перевищує допустиму. У розчиненій формі знайдений плутоній, концентрація якого становить 10^{-10} кюрі на літр.

За оцінками Інституту гідрометеорології АН УРСР щорічно з водами річки Прип'ять у басейн Київського водосховища виноситься 224 кюрі, за оцінками НВО «Прип'ять» — 123 кюрі, з водами Дніпра — 92 і 138 кюрі відповідно. Хоча весь цей «бруд» розчиняється у величезному об'ємі води, у Київське море щодня потрапляють радіонукліди, загальну активність яких можна порівняти з одним кюрі.

Розмову вів Олексій БРЕУС, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Фото Олександра ГЛЯДЄЛОВА.

ПОЧУЙМО ЦЕЙ БІЛЬ

На міжнародному конгресі білорусистів наприкінці травня у Мінську головуючий надав слово учительці з Гродно Галині Горбач і закликав відгукнутися на її розпачливе благання. З фотографії, яку показала молода мати, на нас глянуло усміхнене миловидне личко дівчатка-підлітка. Це — її донька Наталя. Їй уже 16 років, та не може дівча радіти життю.

Згадаймо сумнозвісну весну 1986 року. Чи знали діти та їхні батьки, учителі, як на Україні, так і в Білорусії, що радіаційний фон уже перевищив норму у півтори тисячі разів!? Звідки ж нам, смертним посполитим, було про це знати?

Тож тоді ще одинадцятирічна Наталя з однокласниками та класним керівником і пішла в похід «на природу». Весна ж була теплою і сонячною. Пустотливе дівча зважилося навіть покупатися у Німані: вода була теплою напрочуд. Звідки було знати, що нагріта вона радіоактивним отруйним дощем? Та й чи не всі наші діти, пригадаймо, у ті прокляті теплі дні бігали під радіоактивним небом по зеленій молодій травиці, не знаючи, на які ще покутування будуть приречені у майбутньому? Але кому як поталанить. Наталі ж випало нещастя.

Тепер учениця десятого класу Гродненської середньої школи № 11 Наташа Горбач зі страшним діагнозом — агресивною формою раку щитовидної залози — проходить курс променевої терапії у Мінському центрі патології щитовидної залози.

Як стверджують лікарі, дівчинці необхідно терміново лікування за кордоном. Та для цього потрібна валюта. Де ж її візьмеш?

— Батько Наташі, — розповідає мати хворої дівчинки, — до речі, сам українець, уже був у Міністерстві охорони здоров'я БРСР. Та нам не дали дозволу їхати за кордон. Рак у наших дітей для бюрократів із міністерства — клінічний випадок, який цікаво досліджувати самим. Мотив — усе одно ви не зумієте знайти стільки грошей для поїздки!

Будемо, мовляв, лікувати самі. Але хай же дадуть для цього валюту ті, хто вчинив трагедію, хто замовчував її та брехав нам, що небезпеки не існує.

Гай-гай, жінко добра, отак і дадуть! Однокласники Горбач збирають для неї пожертви на ринку. Діти розбивають свої карнавки, відмовляючись від мрії мати велосипед чи магнітофон. Хто чим може зарадити, аби лишень жила Наталя. Але як це страшно, що наша держава-жебрачка не в спромозі знайти ці гроші для врятування нею ж занапащеної дитини.

Хвороба у дівчинки прогресує, але ще не пізно. Допоможімо ж!

Рахунок для перерахування валютою: **ОПЕРУ Білоруського республіканського банку Зовнішекономбанку СРСР у м. Мінську, МФО 805153, рахунок № 07025809 «В».**

Наші радянські гроші, а їх можна буде обміняти на валюту, слід надсилати на **рахунок № 29299 в ощадкасу № 641607 в м. Гродно.**

Гонорар за цей матеріал прошу перерахувати на зазначений вище рахунок у Гродно.

Микола КРИЛОВ, радіожурналіст.

Київ.

Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки

ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ І ФОНДОВУ БІРЖУ

Цей Закон визначає умови і порядок випуску цінних паперів, а також регулює посередницьку діяльність в організації обігу цінних паперів на території Української РСР.

Розділ I

ЦІННІ ПАПЕРИ, ПОРЯДОК ЇХ ВИПУСКУ ТА ОБІГУ

ГЛАВА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття цінних паперів

Цінні папери — грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, та їх власником і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або процентів, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, іншим особам.

Цінні папери можуть бути іменними або на пред'явника. Іменні цінні папери, якщо інше не передбачено цим Законом або в них спеціально не вказано, що вони не підлягають передачі, передаються шляхом повного індосаменту (передавальним записом, який засвідчує перехід прав за цінним папером до іншої особи).

Цінні папери на пред'явника обертаються вільно.

Цінні папери можуть бути використані для здійснення розрахунків, а також як застава для забезпечення платежів і кредитів.

Відновлення втрачених іменних цінних паперів провадиться державними органами, підприємствами, організаціями і установами, що випустили ці папери.

Спадкоємство цінних паперів здійснюється відповідно до цивільного законодавства Української РСР.

Порядок обігу цінних паперів, випущених Союзом РСР, іншими союзними республіками і розміщених на території Української РСР, регулюється цим Законом, іншими актами законодавства Української РСР, а також договорами Української РСР з Союзом РСР і відповідними союзними республіками.

Стаття 2. Емітент цінних паперів

Емітент цінних паперів — юридична особа, яка від свого імені випускає цінні папери і зобов'язується виконувати обов'язки, що випливають з умов їх випуску (надалі емітент).

Емітент повинен усі зобов'язання, що виникають у зв'язку з випуском цінних паперів, виконувати в строки і в порядку, передбачені цим Законом, іншими актами законодавства Української РСР, а також рішеннями про випуск цінних паперів.

Права і обов'язки щодо цінних паперів виникають з моменту їх передачі емітентом або його уповноваженою особою одержувачу (покупцю) чи його уповноваженій особі.

Стаття 3. Види цінних паперів

Відповідно до цього Закону в Українській РСР можуть випускатися і обертатися такі види цінних паперів:

акції;

облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик;

облігації підприємств;

казначейські зобов'язання республіки;

ощадні сертифікати;

векселі.

ГЛАВА 2. АКЦІЇ

Стаття 4. Основні характеристики акцій

Акція — цінний папір без установленого строку обігу, що засвідчує дольову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Акції можуть бути іменними та на пред'явника, привілейованими та простими. Громадяни вправі бути власниками, як правило, іменних акцій.

Обіг іменної акції фіксується у книзі реєстрації акцій, що ведеться товариством. До неї має бути внесено відомості про кожну іменну акцію, включаючи відомості про власника, час придбання акції, а також кількість таких акцій у кожного з акціонерів.

По акціях на пред'явника у книзі реєструється їх загальна кількість.

Привілейовані акції дають власникові переважне право на одержання дивідендів, а також на пріоритетну участь у розподілі майна акціонерного товариства у разі його ліквідації. Власники привілейованих акцій не мають права брати участь в управлінні акціонерним товариством, якщо інше не передбачено його статутом.

Привілейовані акції можуть випускатися із фіксованим у процентах до їх номінальної вартості щорічно виплачуваним дивідендом. Виплата дивідендів провадиться у розмірі, зазначеному в акції, незалежно від розміру одержаного товариством прибутку у відповідному році. У тому разі, коли прибуток відповідного року є недостатнім, виплата дивідендів по привілейованих акціях провадиться за рахунок резервного фонду.

Якщо розмір дивідендів, що сплачуються акціонерам, по простих акціях перевищує розмір дивідендів по привілейованих акціях, власникам останніх може провадитися доплата до розміру дивідендів, сплачених іншим акціонерам.

Привілейовані акції не можуть бути випущені на суму, що перевищує 10 процентів статутного фонду акціонерного товариства.

Порядок здійснення переважного права на одержання дивідендів визначається статутом акціонерного товариства.

Мінімальна номінальна вартість акції не може бути меншою 50 карбованців. Номінальна вартість акції більша 50 карбованців повинна бути кратною мінімальній вартості акції.

Акціонерам може видаватися сертифікат на сумарну номінальну вартість акцій.

Акція повинна містити такі реквізити: фірмове найменування акціонерного товариства та його місцезнаходження, найменування цінного паперу — «акція», її порядковий номер, дату випуску, вид акції та її номінальну вартість, ім'я власника (для іменної акції), розмір статутного фонду акціонерного товариства на день випуску акцій, а також кількість акцій, що випускаються, строк виплати дивідендів та підпис голови правління акціонерного товариства або іншої уповноваженої на це особи, печатку акціонерного товариства.

До акції може додаватися купонний лист на виплату дивідендів.

Купон на виплату дивідендів повинен містити такі основні дані: порядковий номер купона на виплату дивідендів, порядковий номер акції, по якій виплачуються дивіденди, найменування акціонерного товариства і рік виплати дивідендів.

Стаття 5. Права, що надаються власнику акцій

Власник акції має право на частку прибутку акціонерного товариства (дивіденди), на участь в управлінні товариством (крім власника привілейованої акції), а також інші права, передбачені цим Законом, іншими законодавчими актами Української РСР, а також статутом акціонерного товариства.

Акція є неподільною. У разі, коли одна і та ж акція належить кільком особам, усі вони визнаються одним власником акції і можуть здійснювати свої права через одного з них або через спільного представника.

Стаття 6. Рішення про випуск акцій

Рішення про випуск акцій приймається засновниками акціонерного товариства або загальними зборами акціонерів акціонерного товариства.

Рішення про випуск акцій оформляється протоколом.

Протокол рішення про випуск акцій повинен обов'язково містити: фірмове найменування емітента та його місцезнаходження; розмір статутного фонду або вартість основних і оборотних фондів емітента; цілі та предмет його діяльності; зазначення службових осіб емітента; найменування контролюючого органу (аудиторської фірми); дані про розміщення раніше випущених в обіг цінних паперів; мету випуску акцій; зазначення категорій акцій; кількість іменних акцій та акцій на пред'явника; кількість привілейованих акцій; загальну суму

(Закінчення на 12-й — 13-й стор.).

ПОСТАНОВА

Верховної Ради Української РСР

Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про цінні папери і фондову біржу»

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки **постановляє:**

1. Ввести в дію Закон Української РСР «Про цінні папери і фондову біржу» з 1 січня 1992 року.

2. Установити, що з 1 січня 1992 року припиняється випуск акцій трудових колективів і акцій підприємств (організацій). Усі емітовані до введення в дію цього Закону акції трудових колективів і акції підприємств (організацій) можуть обертатися протягом п'яти років, починаючи з 1 січня 1992 року, згідно з умовами їх випуску.

До закінчення вказаного строку підприємства (організації), що випустили такі акції, повинні купити їх або замінити іншими цінними паперами, передбаченими цим Законом.

3. Кабінету міністрів Української РСР:

— до 1 жовтня 1991 року визначити порядок реєстрації випуску цінних паперів і інформації про випуск цінних паперів та порядок випуску і обігу векселів;

— вжити заходів для налагодження у республіці виготовлення цінних паперів;

— організувати підготовку і навчання спеціалістів, у тому числі за кордоном, для роботи на фондовій біржі і з цінними паперами.

Голова Верховної Ради Української РСР **Л. КРАВЧУК.**

м. Київ, 18 червня 1991 року.

Життя Рад

ДО ЗЛАГОДИ В ДОМІ

УНИКНУТИ КОНФРОНТАЦІЇ

Гаврило ВЕРЕШ, начальник Закарпатського обласного управління у справах національностей:

—Серед найактуальніших проблем на Закарпатті чільне місце сьогодні належить міжнаціональним віносинам. Область, як відомо, межує з Чехо-Словаччиною, Угорщиною, Польщею, Румунією. Звідси й багатонаціональний її склад. Нині в регіоні проживають 976 тисяч українців, 155 — угорців, майже 50 — росіян, 30 тисяч румунів, представники інших націй та народностей. Загалом в області їх налічується 76. Окрім того, понад 150 тисяч вихідців із Закарпаття живуть в інших країнах світу й підтримують тісні зв'язки з рідними, знайомими. Тому надання області права створити управління у справах національностей ми розцінили як вияв конкретної уваги республіканського уряду до тих процесів, що відбуваються у сфері міжнаціональних відносин на Закарпатті.

Управління створено в травні минулого року.

Основа нашої діяльності — координація зусиль державних структур і самодіяльних формувань на гармонізацію міжнаціональних відносин. У першу чергу це — аналіз і прогнозування ситуацій, вироблення рекомендацій щодо попередження можливих негативних процесів, надання допомоги у вирішенні практичних питань тощо. Сприяємо також становленню і розвитку ділових контактів обласної Ради з керівництвом сусідніх країн Східної Європи, з українцями, що проживають за кордоном.

До нас щодня навідується чимало людей. Як правило, це — члени правлінь національно-культурних товариств. Приміром, відбулась обласна конференція по виборах делегатів на Всесоюзний з'їзд радянських німців у Москві, на черзі — вирішення питань обміну з Німеччиною учнями-старшокласниками з німецьких сіл, підготовка свята німецького фольклору. Активісти Товариства угорської культури звертаються в управління з приводу роз'єднання змішаних україно-угорських шкіл, правління Товариства румунів цікавить, коли буде надана можливість створити національні сільські Ради, серйозні претензії до управління щодо реалізації Закону про мови в УРСР ставить виконком Товариства імені Т. Шевченка, національне формування словаків наполягає на відкритті в окремих селах області словацьких класів. Таких звернень, пропозицій, вимог багато. Нас це не засмучує, бо свідчить, що управління не на узбіччі, а в центрі динамічного сьогодення.

Є вже й перші результати роботи. Досягнуто домовленості про навчання закарпатських юнаків та дівчат в Шарошпотокському педінституті (Угорська Республіка), а також про обмін студентами в літніх мовних таборах. Значно поліпшило вирішення назрілих проблем створення в німецьких селах Павшино та Нове Село окремих сільських Рад. Крім цього, нещодавно розроблено програму комплексного наукового дослідження «етнокультурні реалії німецького населення Закарпаття», реалізація якої, сподіваємося, теж допоможе зняти ряд наболілих питань.

Сьогодні багато в чому дискусійна позиція Товариства карпатських русинів. З метою її детального вивчення при обласній Раді створена кваліфікована робоча група, до складу якої увійшли науковці Закарпаття, АН УРСР та СРСР, керівники ряду самодіяльних національно-культурних формувань. Сподіваємося, що й тут вдасться розробити рекомендації, які б зняли існуючу нині напруженість.

Водночас ведемо пошук шляхів розв'язання і таких питань, як видання підручників, словників, розмовників, репертуарних збірників для угорського, румунського, німецького, словацького населення області. Вивчаємо можливості забезпечення їх періодикою, художньою літературою рідними мовами.

УПРАВЛІННЯ ЗАЙВЕ

Павло ЧУЧКА, професор, голова обласної організації Товариства української мови імені Т. Шевченка:

— У будь-якому здоровому суспільстві міжнаціональні відносини не повинні бути об'єктом постійної уваги влади. Там вони розвиваються природно. Тому вважаю створення в Закарпатті обласного управління у справах національностей необгрунтованим. Бо, скажімо, якщо національні меншості порушують питання освітнього характеру, їх повинні б вирішувати відповідні управління освіти, духовні запити — управління культури, економічні — відповідна служба облвиконкому.

Коли ж створили такий підрозділ, його доцільно укомплектувати спеціалістами, а не колишніми партпрацівниками. Приміром, нашому Товариству вони, як правило, лише видають завдання скласти ті чи інші заходи на виконання постанов або законів уряду. А от вирішити питання про виділення національно-культурним формуванням хоча б по одній кімнаті не в змозі.

ПРО ЦІННІ ПАПЕРИ І

(Закінчення. Початок на 11-й стор.)

емісії і кількість акцій; номінальну вартість акцій; кількість учасників голосування; порядок виплати дивідендів; строк і порядок передплати акцій та їх оплати; строк повернення коштів при відмові від випуску акцій; черговість випуску акцій (при випусках їх різними серіями); порядок повідомлення про випуск і порядок розміщення акцій; умови розпорядження акціями; права власників привілейованих акцій; переважне право на придбання акцій при новій емісії.

Протокол крім того може містити й інші відомості щодо випуску акцій.

Стаття 7. Випуск акцій

Випуск акцій акціонерним товариством здійснюється у розмірі його статутного фонду або на всю вартість майна державного підприємства (у разі перетворення його в акціонерне товариство). Додатковий випуск акцій можливий у тому разі, коли всі раніше випущені акції повністю оплачені за вартістю не нижче номінальної.

Забороняється випуск акцій для покриття збитків, пов'язаних з господарською діяльністю акціонерного товариства.

Стаття 8. Придбання акцій

Акції оплачуються в карбованцях, а у випадках, передбачених статутом акціонерного товариства, також у іноземній валюті або шляхом передачі майна. Незалежно від форми внесеного вкладу вартість акції виражається у карбованцях.

Підприємства, організації і установи можуть придбати акції за рахунок коштів, що надходять у їх розпорядження після сплати податків та процентів за банківський кредит.

Акції можуть бути видані одержувачу (покупцю) тільки після повної оплати їх вартості.

Акціонерне товариство може викуповувати в акціонера акції, що належать йому, для їх наступного перепродажу, розповсюдження серед своїх працівників або анулювання. Ці акції повинні бути реалізовані або анульовані в строк не більше одного року. Протягом цього періоду розподіл прибутку, а також голосування і визначення кворуму на загальних зборах акціонерів провадиться без урахування придбаних акціонерним товариством власних акцій.

Стаття 9. Виплата доходу по акціях

Дивіденди по акціях виплачуються за підсумками року в порядку, передбаченому статутом акціонерного товариства, за рахунок прибутку, що залишається у його розпорядженні після сплати встановлених законодавством податків, інших платежів у бюджет та процентів за банківський кредит.

ГЛАВА 3. ОБЛІГАЦІЇ

Стаття 10. Основні характеристики облігацій

Облігація — цінний папір, що засвідчує внесення її власником грошових коштів і підтверджує зобов'язання відшкодувати йому номінальну вартість цього цінного паперу в передбачений в ньому строк з виплатою фіксованого процента (якщо інше не передбачено умовами випуску). Облігації усіх видів розповсюджуються серед підприємств і громадян на добровільних засадах.

Мінімальна номінальна вартість облігації не може бути меншою 50 карбованців. Номінальна вартість облігації, більша 50 карбованців, повинна бути кратною мінімальній вартості облігації.

Випускаються облігації таких видів:

а) облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик;

б) облігації підприємств.

Облігації підприємств випускаються підприємствами усіх передбачених законом форм власності, об'єднаннями підприємств, акціонерними та іншими товариствами і не дають їх власникам права на участь в управлінні.

Умови випуску і розповсюдження облігацій підприємств визначаються цим Законом, іншими актами законодавства Української РСР і статутом емітента.

Облігації можуть випускатися іменними і на пред'явника, процентними і безпроцентними (цільовими), що вільно обертаються або з обмеженим колом обігу.

Облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик випускаються на пред'явника.

Обов'язковим реквізитом цільових облігацій є зазначення товару (послуг), під які вони випускаються.

Облігації підприємств повинні мати такі реквізити: найменування цінного паперу — «облігація», фірмове найменування і місцезнаходження емітента облігацій; фірмове найменування або ім'я покупця (для іменної облігації); номінальну вартість облігації; строки погашення, розмір і строки виплати процентів (для процентних облігацій); місце і дату випуску, а також серію і номер облігації; підпис керівника емітента або іншої уповноваженої на це особи, печатку емітента.

Крім основної частини до облігації може додаватися купонний лист на виплату процентів.

Купон на виплату процентів повинен містити такі основні дані: порядковий номер купона на виплату процентів; номер облігації, по якій виплачуються проценти; найменування емітента і рік виплати процентів.

Облігації, запропоновані для відкритого продажу з наступним вільним обігом (крім безпроцентних облігацій), повинні містити купонний лист.

Стаття 11. Рішення про випуск облігацій

Рішення про випуск облігацій внутрішніх республіканських і місцевих позик приймається відповідно Кабінетом міністрів Української РСР і місцевими Радами народних депутатів.

У рішенні повинні визначатися емітент, умови випуску і порядок розміщення облігацій.

Рішення про випуск облігацій підприємств приймається емітентом і оформляється протоколом.

Протокол рішення про випуск облігацій підприємств повинен обов'язково містити: фірмове найменування емітента облігацій та його місцезнаходження; відомості про статутний фонд, господарську діяльність і службових осіб емітента; найменування контролюючого органу (аудиторської фірми); дані про розміщення раніше випущених цінних паперів; мету випуску і вид облігацій (іменні чи на пред'явника); загальну суму емісії, кількість і номінальну вартість облігацій; кількість учасників голосування; порядок випуску облігацій та виплати доходів по них; строки повернення коштів при відмові від випуску облігацій; строки продажу відповідних товарів або надання відповідних послуг по цільових облігаціях; порядок повідомлення про випуск та розміщення облігацій; порядок оплати облігацій.

Протокол, крім того, може містити й інші відомості щодо випуску облігацій.

Акціонерні товариства можуть випускати облігації на суму не більше 25 процентів від розміру статутного фонду і лише після повної оплати усіх випущених акцій.

Випуск облігацій підприємств для формування і поповнення статутного фонду емітентів, а також для покриття збитків, пов'язаних з їх господарською діяльністю, не допускається.

Стаття 12. Придбання облігацій

Облігації усіх видів придбаються громадянами лише за рахунок їх особистих коштів.

Підприємства придбають облігації усіх видів за рахунок коштів, що надходять у їх розпорядження після сплати податків та процентів за банківський кредит.

Облігації усіх видів оплачуються в карбованцях, а у випадках, передбачених умовами їх випуску,— в іноземній валюті. Незалежно від виду валюти, якою проведено оплату облігацій, її вартість виражається у карбованцях.

Стаття 13. Виплата доходу по облігаціях

Доход по облігаціях усіх видів виплачується відповідно до умов їх випуску.

Доход по облігаціях цільових позик (безпроцентних облігаціях) не виплачується. Власникові такої облігації надається право на придбання відповідних товарів чи послуг, під які випущено позики.

Якщо ціна товару до моменту його одержання перевищуватиме вартість облігації, то власник одержує товар по ціні, вказаній на облігації, а при одержанні більш дешевого товару він одержує різницю між вартістю облігації та ціни товару.

По облігаціях підприємств доходи виплачуються за рахунок коштів, що залишаються після розрахунків з бюджетом і сплати інших обов'язкових платежів.

У разі невиконання чи несвоєчасного виконання емітентом зобов'язання по виплаті доходів по процентних облігаціях, наданню права придбання відповідних товарів чи послуг по безпроцентних (цільових) облігаціях або погашення зазначеної в облігації суми у визначений строк стягнення відповідних сум провадиться примусово судом або арбітражним судом.

Порядок викупу облігацій усіх видів, крім цільових, визначається при їх випуску.

Стаття 14. Використання коштів, одержаних від реалізації облігацій

Кошти, одержані від реалізації облігацій внутрішніх республіканських і місцевих позик, направляються відповідно до республіканського і місцевих бюджетів, до позабюджетних фондів місцевих Рад народних депутатів.

Кошти від розміщення облігацій підприємств направляються на цілі, визначені при їх випуску.

ГЛАВА 4. КАЗНАЧЕЙСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 15. Основні характеристики казначейських зобов'язань

Казначейські зобов'язання Української РСР (надалі — казначейські зобов'язання) — вид цінних паперів на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на одержання фінансового доходу.

Випускаються такі види казначейських зобов'язань:

а) довгострокові — від 5 до 10 років;

б) середньострокові — від 1 до 5 років;

в) короткострокові — до одного року.

Стаття 16. Порядок випуску казначейських зобов'язань

Рішення про випуск довгострокових і середньострокових казначейських зобов'язань приймається Кабінетом міністрів Української РСР.

Рішення про випуск короткострокових казначейських зобов'язань приймається Міністерством фінансів Української РСР.

У рішенні про випуск казначейських зобов'язань визначаються умови їх випуску.

Порядок визначення продажної вартості казначейських зобов'язань встановлюється Міністерством фінансів Української РСР виходячи з часу їх придбання.

Кошти від реалізації казначейських зобов'язань спрямовуються на покриття поточних видатків республіканського бюджету.

Стаття 17. Виплата доходу по казначейських зобов'язаннях

Виплата доходу по казначейських зобов'язаннях та їх погашення здійснюються відповідно до умов їх випуску, затверджених:

по довгострокових і середньострокових зобов'язаннях — Кабінетом міністрів Української РСР, короткострокових — Міністерством фінансів Української РСР.

ГЛАВА 5. ОЩАДНІ СЕРТИФІКАТИ

Стаття 18. Основні характеристики ощадних сертифікатів

Ощадний сертифікат — письмове свідоцтво банку про депонування грошових коштів, яке засвідчує право вкладника на одержання після закінчення встановленого строку депозиту і процентів по ньому.

Ощадні сертифікати видаються строкові (під певний договірний процент на визначений строк) або до запитання, іменні та на пред'явника.

Іменні сертифікати обігу не підлягають, а їх продаж (відчуження) іншим особам є недійсним.

Ощадні сертифікати повинні мати такі реквізити: найменування цінного паперу — «ощадний сертифікат», найменування банку, що випустив сертифікат, та його місцезнаходження; порядковий номер сертифіката, дату випуску, суму депозиту, строк вилучення вкладу (для строкового сертифіката), найменування або ім'я держателя сертифіката (для іменного сертифіката); підпис керівника банку чи іншої уповноваженої на це особи, печатку банку.

Стаття 19. Придбання ощадних сертифікатів

Підприємства і громадяни придбають сертифікати за рахунок коштів, передбачених статтею 12 цього Закону.

Стаття 20. Виплата доходу по ощадних сертифікатах

Доход по ощадних сертифікатах виплачується за пред'явленням їх для оплати в банк, що їх випустив.

У разі, коли власник сертифіката вимагає повернення депонованих коштів по строковому сертифікату раніше обумовленого в ньому строку, то йому виплачується понижений процент, рівень якого визначається на договірних умовах при внесенні депозиту.

ГЛАВА 6. ВЕКСЕЛІ

Стаття 21. Основні характеристики векселів

Вексель — цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Випускаються такі види векселів: простий, переказний.

Простий вексель містить такі реквізити:

а) найменування — «вексель»;

б) просту і нічим не обумовлену обіцянку сплатити визначену суму;

в) зазначення строку платежу;

г) зазначення місця, в якому повинен здійснитись платіж;

д) найменування того, кому або за наказом кого платіж повинен бути здійснений;

е) дату і місце складання векселя;

є) підпис того, хто видає документ (векселедавця).

Переказний вексель повинен містити крім реквізитів, передбачених у підпунктах «а», «в» — «є» частини третьої цієї статті, також:

просту і нічим не обумовлену пропозицію сплатити певну суму;

найменування того, хто повинен платити (платника).

Документ, у якому відсутній будь-який з реквізитів, вказаних у частинах третій і четвертій цієї статті, відповідно для простого і переказного векселів, не має сили простого або переказного векселя, за винятком таких випадків:

а) вексель, строк платежу по якому не вказано, розглядається як такий, що підлягає оплаті по пред'явленні;

б) при відсутності особливого зазначення місце, позначене поруч з найменуванням платника (місце складання документа — для простого векселя), вважається місцем платежу і одночасно місцем проживання платника (векселедавця — для простого векселя);

в) вексель, в якому не вказано місце його складання, визнається підписаним у місці, позначеному поруч з найменуванням векселедавця.

Порядок випуску та обігу векселів визначається Кабінетом міністрів Української РСР.

ГЛАВА 7. РЕЄСТРАЦІЯ ТА ОБІГ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Стаття 22. Реєстрація випуску цінних паперів

Емітент
пуск облiга
акцій з мо
цього випус
му фінансо
Якщо по
ції облігаці
акції пропо
критого пр
значені для
юридичним
дянами, ко
гідь визнач
то емітент
дати фінан
реєстрації
про випуск
рів.
Порядок
ку облігац
акцій, а та
про їх вип
Кабіне
ської
чення
нансів Укр
Реєстрац
паперів по
дена не пі
з момент
доданням
ментів.
Фінансо
єструє вип
або інформ
цінних пап
пере
даних емі
вимогам з
раїнської
Відмова
мати місце
рушення в
рядку або
даних док
законодав
У разі, к
пуску цінн
новлени
або в і
вів, які
грунтовани
нутися до
Реєстра
паперів аб
випуск цін
провадитьс
ганами, не
ся як гар
цінних па
Загальн
цінни
ністер
ської РС
**Стаття
випуск ак
приємств,
для відкр**
Інформа
лігацій пі
що пропон
того прод
ції, підля
опублікува
си Верхов
кої РСР
рів Украї
ційному
біржі не
до початк
цінні папе
**Акції і
ємств, що
відкритого
каються д
раніш як
ля опублі
ня про їх**
У разі
яких змін
випуск ак
приємств,
до вікрит
тент цінн
опублікув
зміни, що
чення 30
дня опубл
ції.
Реєстру
орган має
лення не
опублікову
випуск ак
приємств
міщення
емітент
не внесе
змін.
**Стаття
формація**

РО ЦІННІ ПАПЕРИ І ФОНДОВУ БІРЖУ

ників голосу-
випуску об-
лати доходів по
вернення кош-
від випуску
роки продажу
товарів або на-
дних послуг по
гаціях; порядок
про випуск та
облігацій; поря-
облігацій.

крім того, може
відомості що-
облігацій.

товариства мо-
ти облігації на
25 процентів
статутного фонду
повної оплати
их акцій.

лігацій підпри-
ормування і по-
тутного фонду
також для по-
пов'язаних з
кою діяльністю,
ься.

Придбання об-

усіх видів при-
мадянами лише
особистих кош-

тва придбають
видів за раху-
що надходять у
ення після спла-
та процентів за
редит.

усіх видів опла-
рбованцях, а у
редбачених умо-
ску,— в іноземі
Незалежно від
якою проведе-
лігацій, її вар-
ється у карбо-

Виплата доходу

облігаціях усіх
ується відповід-
іх випуску.

блігаціях цільо-
зпроцентних об-
виплачується.
акої облігації
аво на придбан-
х товарів чи по-
випущено пози-

товару до мо-
одержання пере-
вартість облігa-
ик одержує то-
казаний на облі-
держанні більш
ару він одер-
між вартістю
ціни товару.

ціях підприємств
чуються за ра-
що залишають-
рахунків з бюд-
ти інших обо-
тежів.

иконання чи не-
иконання емі-
в'язання по ви-
по процентних
аданню права
дповідних това-
по безпроцент-
их) облігаціях
я зазначеної в
и у визначений
ння відповідних
ться примусово
бітражним су-

икупу облігацій
крім цільових,
при їх випуску.

Використання
аних від реалі-
й

ржані від реалі-
ій внутрішніх
ьких і місцевих
вляються відпо-
спубліканського і

місцевих бюджетів, до позабюджетних фондів місцевих Рад народних депутатів.

Кошти від розміщення облігацій підприємств направляються на цілі, визначені при їх випуску.

ГЛАВА 4. КАЗНАЧЕЙСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ РЕСПУБЛІКИ

Стаття 15. Основні характеристики казначейських зобов'язань

Казначейські зобов'язання Української РСР (надалі — казначейські зобов'язання) — вид цінних паперів на пред'явника, що розміщуються виключно на добровільних засадах серед населення, засвідчують внесення їх власниками грошових коштів до бюджету і дають право на одержання фінансового доходу.

Випускаються такі види казначейських зобов'язань:

а) довгострокові — від 5 до 10 років;

б) середньострокові — від 1 до 5 років;

в) короткострокові — до одного року.

Стаття 16. Порядок випуску казначейських зобов'язань

Рішення про випуск довгострокових і середньострокових казначейських зобов'язань приймається Кабінетом міністрів Української РСР.

Рішення про випуск короткострокових казначейських зобов'язань приймається Міністерством фінансів Української РСР.

У рішенні про випуск казначейських зобов'язань визначаються умови їх випуску.

Порядок визначення продажної вартості казначейських зобов'язань встановлюється Міністерством фінансів Української РСР виходячи з часу їх придбання.

Кошти від реалізації казначейських зобов'язань спрямовуються на покриття поточних видатків республіканського бюджету.

Стаття 17. Виплата доходу по казначейських зобов'язаннях

Виплата доходу по казначейських зобов'язаннях та їх погашення здійснюються відповідно до умов їх випуску, затверджених:

по довгострокових і середньострокових зобов'язаннях — Кабінетом міністрів Української РСР, короткострокових — Міністерством фінансів Української РСР.

ГЛАВА 5. ОЩАДНІ СЕРТИФІКАТИ

Стаття 18. Основні характеристики ощадних сертифікатів

Ощадний сертифікат — письмове свідоцтво банку про депонування грошових коштів, яке засвідчує право вкладника на одержання після закінчення встановленого строку депозиту і процентів по ньому.

Ощадні сертифікати видаються строкові (під певний договірний процент на визначений строк) або до запитання, іменні та на пред'явника.

Іменні сертифікати обігу не підлягають, а їх продаж (відчуження) іншим особам є недійсним.

Ощадні сертифікати повинні мати такі реквізити: найменування цінного паперу — «ощадний сертифікат», найменування банку, що випустив сертифікат, та його місцезнаходження; порядковий номер сертифіката, дату випуску, суму депозиту, строк вилучення вкладу (для строкового сертифіката), найменування або ім'я держателя сертифіката (для іменного сертифіката); підпис керівника банку чи іншої уповноваженої на це особи, печатку банку.

Стаття 19. Придбання ощадних сертифікатів

Підприємства і громадяни придбають сертифікати за рахунок коштів, передбачених статтею 12 цього Закону.

Стаття 20. Виплата доходу по ощадних сертифікатах

Доход по ощадних сертифікатах виплачується за пред'явленням їх для оплати в банк, що їх випустив.

У разі, коли власник сертифіката вимагає повернення депонованих коштів по строковому сертифікату раніше обумовленого в ньому строку, то йому виплачується понижений процент, рівень якого визначається на договірних умовах при внесенні депозиту.

ГЛАВА 6. ВЕКСЕЛІ

Стаття 21. Основні характеристики векселів

Вексель — цінний папір, який засвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця сплатити після настання строку визначену суму грошей власнику векселя (векселедержателю).

Випускаються такі види векселів: простий, переказний.

Простий вексель містить такі реквізити:

а) найменування — «вексель»;

б) просту і нічим не обумовлену обіцянку сплатити визначену суму;

в) зазначення строку платежу;

г) зазначення місця, в якому повинен здійснитись платіж;

д) найменування того, кому або за наказом кого платіж повинен бути здійснений;

е) дату і місце складання векселя;

є) підпис того, хто видає документ (векселедавця).

Переказний вексель повинен містити крім реквізитів, передбачених у підпунктах «а», «в» — «є» частини третьої цієї статті, також:

просту і нічим не обумовлену пропозицію сплатити певну суму;

найменування того, хто повинен платити (платника).

Документ, у якому відсутній будь-який з реквізитів, вказаних у частинах третій і четвертій цієї статті, відповідно для простого і переказного векселів, не має сили простого або переказного векселя, за винятком таких випадків:

а) вексель, строк платежу по якому не вказано, розглядається як такий, що підлягає оплаті по пред'явленні;

б) при відсутності особливого зазначення місце, позначене поруч з найменуванням платника (місце складання документа — для простого векселя), вважається місцем платежу і одночасно місцем проживання платника (векселедавця — для простого векселя);

в) вексель, в якому не вказано місце його складання, визнається підписаним у місці, позначеному поруч з найменуванням векселедавця.

Порядок випуску та обігу векселів визначається Кабінетом міністрів Української РСР.

ГЛАВА 7. РЕЄСТРАЦІЯ ТА ОБІГ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Стаття 22. Реєстрація випуску цінних паперів

Емітент має право на випуск облігацій підприємств і акцій з моменту реєстрації цього випуску у відповідному фінансовому органі.

Якщо подані для реєстрації облігації підприємств і акції пропонуються для відкритого продажу, тобто призначені для розміщення між юридичними особами і громадянами, коло яких заздалегідь визначити неможливо, то емітент зобов'язаний подати фінансовому органу для реєстрації також інформацію про випуск цих цінних паперів.

Порядок реєстрації випуску облігацій підприємств і акцій, а також інформації про їх випуск визначається Кабінетом міністрів Української РСР або з його дорученням — Міністерством фінансів Української РСР.

Реєстрація випуску цінних паперів повинна бути проведена не пізніш як за 30 днів з моменту подачі заяви з доданням необхідних документів.

Фінансовий орган, який реєструє випуск цінних паперів або інформацію про випуск цінних паперів, зобов'язаний перевірити відповідність поданих емітентом документів вимогам законодавства Української РСР.

Відмова в реєстрації може мати місце лише в разі порушення встановленого порядку або невідповідності поданих документів вимогам законодавства.

У разі, коли реєстрацію випуску цінних паперів у встановлений строк не проведено або в ній відмовлено з мотивів, які емітент вважає необгрунтованими, він може звернутися до суду.

Реєстрація випуску цінних паперів або інформації про випуск цінних паперів, що провадиться фінансовими органами, не може розглядатися як гарантія вартості цих цінних паперів.

Загальний реєстр випуску цінних паперів ведеться Міністерством фінансів Української РСР.

Стаття 23. Інформація про випуск акцій і облігацій підприємств, що пропонуються для відкритого продажу

Інформація про випуск облігацій підприємств і акцій, що пропонуються для відкритого продажу, крім реєстрації, підлягає обов'язковому опублікуванню в органах преси Верховної Ради Української РСР та Кабінету міністрів Української РСР і офіційному виданні фондової біржі не менш як за 10 днів до початку передплати на ці цінні папери.

Акції і облігації підприємств, що пропонуються для відкритого продажу, допускаються для розміщення не раніш як через 30 днів після опублікування оголошення про їх випуск.

У разі виникнення будь-яких змін у інформації про випуск акцій і облігацій підприємств, що пропонуються до вікритого продажу, емітент цінних паперів повинен опублікувати інформацію про зміни, що сталися, до закінчення 30-денного строку з дня опублікування інформації.

Реєструючий фінансовий орган має право у разі виявлення недостовірних даних у опублікованій інформації про випуск акцій і облігацій підприємств припинити їх розміщення до того часу, поки емітент цих цінних паперів не внесе до неї відповідних змін.

Стаття 24. Регулярна інформація про емітента

Емітент зобов'язаний не менше одного разу на рік інформувати громадськість про своє господарсько-фінансове становище і результати діяльності (надалі річний звіт).

Річний звіт публікується не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним, і надсилається держателям іменних акцій та реєструючому фінансовому органу.

У річному звіті повинні міститись такі дані про емітента:

а) інформація про результати господарювання за попередній рік;

б) засвідчені ревізором або аудитором відомості про фінансове становище, а також баланси за попередній рік і звіт ревізора або аудитора;

в) основні відомості про додатково випущені цінні папери;

г) обгрунтування змін у персональному складі службових осіб.

Стаття 25. Особлива інформація про емітента

Емітент зобов'язаний протягом двох днів надіслати фондовій біржі і реєструючому фінансовому органу, а також опублікувати в офіційній газеті фондової біржі інформацію про зміни, що відбулися в його господарській діяльності і впливають на вартість цінних паперів або розмір доходу по них, а саме:

а) зміни прав на цінні папери;

б) зміни у персональному складі службових осіб;

в) арешт банківських рахунків емітента;

г) початок дій по саніруванню (здійсненню комплексу заходів, спрямованих на оздоровлення фінансового стану емітента);

д) реорганізації, зупинення або припинення діяльності емітента;

е) знищення не менш як 10 процентів майна емітента внаслідок надзвичайних обставин;

є) пред'явлення позову до емітента в розмірі, що перевищує 10 процентів статутного фонду або суми вартості основних і оборотних коштів емітента;

ж) одержання кредиту або емісію цінних паперів у розмірі, що перевищує 50 процентів статутного фонду або суми вартості основних та оборотних коштів емітента.

Емітент у зв'язку з опублікуванням недостовірних відомостей про нього, які можуть вплинути на вартість цінних паперів або розмір доходу по них, зобов'язаний протягом двох робочих днів вжити заходів щодо виправлення цих відомостей.

Стаття 26. Діяльність по випуску та обігу цінних паперів

Діяльністю по випуску та обігу цінних паперів, відповідно до цього Закону, визнається посередницька діяльність по випуску та обігу цінних паперів, здійснювана банками, а також акціонерними товариствами, статутний фонд яких сформовано за рахунок виключно іменних акцій, та іншими товариствами (надалі торговці цінними паперами), для яких операції з цінними паперами становлять виключний вид їх діяльності.

Торгівці цінними паперами вправі здійснювати такі види діяльності по випуску та обігу цінних паперів:

а) діяльність по випуску цінних паперів;

б) комісійну діяльність по цінних паперах;

в) комерційну діяльність по цінних паперах.

Діяльністю по випуску цінних паперів визнається виконання торговцем цінними паперами за дорученням, від імені і за рахунок емітента обов'язків по організації передплати на цінні папери або їх реалізації іншим способом. При цьому торговець цінними паперами за домовленістю з емітентом може брати на себе зобов'язання у разі неповного розміщення цінних паперів викупити в емітента нереалізовані цінні папери.

Комісійною діяльністю по цінних паперах визнається купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється торговцем цінними паперами від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи.

Комерційною діяльністю по цінних паперах визнається купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється торговцем цінними паперами від свого імені та за свій рахунок.

Стаття 27. Дозвіл на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів

Здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, як виключної діяльності, допускається на основі дозволу, що видається Міністерством фінансів Української РСР. Перелік документів, необхідних для одержання дозволу на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, а також перелік відомостей, які торговець цінними паперами повинен подавати протягом строку дії цього дозволу, визначаються Міністерством фінансів Української РСР.

Дозвіл на здійснення усіх або окремих (крім комісійної) видів діяльності може бути видано торговцям цінними паперами, які мають внесений статутний фонд у розмірі не менш як 5 млн. карбованців, а на здійснення комісійної діяльності по цінних паперах — не менше 1 млн. карбованців.

При здійсненні виключної діяльності по випуску та обігу цінних паперів допускається здійснення окремих видів діяльності, пов'язаних з обігом цінних паперів, насамперед діяльності по наданню консультацій власникам цінних паперів.

Стаття 28. Умови, за яких не допускається здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів

Дозвіл на здійснення будь-якого виду діяльності по випуску та обігу цінних паперів не може одержати торговець цінними паперами, який безпосередньо або побічно володіє майном іншого торговця цінними паперами вартістю понад 10 процентів статутного фонду, в тому числі безпосередньо — вартістю понад 5 процентів статутного фонду іншого торговця.

Торговці цінними паперами, який має дозвіл на здійснення будь-якого виду діяльності по випуску та обігу цінних паперів, не може безпосередньо або побічно володіти майном іншого торговця цінними паперами вартістю понад 10 процентів статутного фонду, в тому числі безпосередньо — вартістю понад 5 процентів статутного фонду іншого торговця.

Якщо частка юридичної особи, що не має дозволу на здійснення діяльності по обігу цінних паперів, або громадянина в статутному фонді кількох торговців цінними паперами перевищує 5 процентів по кожному торговцю, то ці торговці не можуть

здійснювати
паперами о
Торговец
ми не може
гівлю:
а) цінним
ного випуск
б) акція
в якого ві
або побічно
розмірі біл
статутного

Відповід
безпосеред
майна визн
часткою у
будь-якого
ним володі
ня часткою
фонді тако
є учасник
ристві.

Стаття 2
з цінними п

При при
на купівлю
них паперів
ними папер
надавати о
якої він ді
курс цінних
Торговец
ми зобов'я
фондовій б
про всі ук
з цінними
ки і поряд
вилами фо
Особливо
галтерських
здійсненні
цінних пап
Міністерств
раїнської Р

Стаття 3
ліквідності
паперами

Вартість
торговцем
з іншими
ми паперам
них в дани
ті позиції).
щувати п'я
ру власного
ду торговця
ми.

При зді
по випуску
що провади
комерційно
діяльністю
рах, вартіст
торговцем
з іншими
ми паперам
них на да
криті позиц
вищувати д
міру влас
фонду тор
перами.

Продажн
ціна цінних
власності
цінними па
снює діяль
цінних папе
ну діяльні
перах, а т
критих поз
тих, одноч
перевищува
кратного р
фонду тор
перами. Об
вадити вих
продажної
льної ціни.

Стаття 3
доходів по

Оподатку
цінних пап
згідно з за
раїнської Р

РОЗДІЛ
ФОНДО

ГЛАВА 8
ЛОЖЕННЯ

Стаття 3
дової біржі

Фондова
заційно оф
но діючий
здійснюєтьс
ми паперам

Стаття 3
ження фон

Фондова
нерне това
реджує по
цінних пап
муванню ї
та здійсню
відповідно

ГОЛОС України

ФОНДОВУ БІРЖУ

...є право на ви-
...й підприємств і
...енту реєстрації
...у у відповідно-
...му органі.

...ні для реєстра-
...підприємств і
...уються для від-
...ажу, тобто при-
...розміщення між
...особами і грома-
...яких заздале-
...ти неможливо,
...бов'язаний по-
...вому органу для
...кож інформацію
...их цінних папе-

...реєстрації випус-
...підприємств і
...ж інформації
...к визначається
...ністр... Україн-
...о з...го дору-
...ністерством фі-
...ської РСР.

...випуску цінних
...на бути прове-
...ш як за 30 днів
...подачі заяви з
...бхідних доку-

...орган, який ре-
...цінних паперів
...ію про випуск
...в, зобов'язаний
...дп...ть по-
...том документів
...нодавства Ук-
...Р.

...реєстрації може
...ише в разі по-
...новленого по-
...відповідності по-
...ентів вимогам

...реєстрацію ви-
...паперів у вста-
...к не проведено
...мо... з моти-
...нт ...жає необ-
...він може звер-
...у.

...випуску цінних
...нформації про
...паперів, що
...фінансовими ор-
...же розглядати-
...я вартості цих
...в.

...реєстр випуску
...в ве...ться Мі-
...ін... Україн-

...Інформація про ...і облігацій під- ...пропонуються ...о продажу

...про випуск об-
...ємств і акцій,
...ться для відкри-
..., крім реєстра-
...обов'язковому
...о в органах пре-
...Ради Українсь-
...Кабінету мініст-
...кої РСР і офі-
...анні фондової
...як за 10 днів
...ередплати на ці

...лігації підпри-
...опонуються для
...одажу, допус-
...розміщення не
...ез 30 днів піс-
...ання оголошен-
...уск.

...никнення будь-
...нформації про
...і облігацій під-
...пропонуються
...продажу, емі-
...паперів повинен
...інформацію про
...лися, до закін-
...ого строку з
...ання інформа-

...й фінансовий
...во у разі вияв-
...вірних даних у
...інформації про
...і облігацій під-
...пинити їх роз-
...ого часу, поки
...цінних паперів
...неї відповідних

...Регулярна ін- ...емітента

Емітент зобов'язаний не менше одного разу на рік інформувати громадськість про своє господарсько-фінансове становище і результати діяльності (надалі річний звіт).

Річний звіт публікується не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним, і надсилається держателям іменних акцій та реєструючому фінансовому органу.

У річному звіті повинні міститись такі дані про емітента:

а) інформація про результати господарювання за попередній рік;

б) засвідчені ревізором або аудитором відомості про фінансове становище, а також баланси за попередній рік і звіт ревізора або аудитора;

в) основні відомості про додатково випущені цінні папери;

г) обгрунтування змін у персональному складі службових осіб.

Стаття 25. Особлива інформація про емітента

Емітент зобов'язаний протягом двох днів надіслати фондовій біржі і реєструючому фінансовому органу, а також опублікувати в офіційній газеті фондової біржі інформацію про зміни, що відбулися в його господарській діяльності і впливають на вартість цінних паперів або розмір доходу по них, а саме:

а) зміни прав на цінні папери;

б) зміни у персональному складі службових осіб;

в) арешт банківських рахунків емітента;

г) початок дій по саніруванню (здійсненню комплексу заходів, спрямованих на оздоровлення фінансового стану емітента);

д) реорганізації, зупинення або припинення діяльності емітента;

е) знищення не менш як 10 процентів майна емітента внаслідок надзвичайних обставин;

є) пред'явлення позову до емітента в розмірі, що перевищує 10 процентів статутного фонду або суми вартості основних і оборотних коштів емітента;

ж) одержання кредиту або емісію цінних паперів у розмірі, що перевищує 50 процентів статутного фонду або суми вартості основних та оборотних коштів емітента.

Емітент у зв'язку з опублікуванням недостовірних відомостей про нього, які можуть вплинути на вартість цінних паперів або розмір доходу по них, зобов'язаний протягом двох робочих днів вжити заходів щодо виправлення цих відомостей.

Стаття 26. Діяльність по випуску та обігу цінних паперів

Діяльністю по випуску та обігу цінних паперів, відповідно до цього Закону, визнається посередницька діяльність по випуску та обігу цінних паперів, здійснювана банками, а також акціонерними товариствами, статутний фонд яких сформовано за рахунок виключно іменних акцій, та іншими товариствами (надалі торговці цінними паперами), для яких операції з цінними паперами становлять виключний вид їх діяльності.

Торігвці цінними паперами вправі здійснювати такі види діяльності по випуску та обігу цінних паперів:

а) діяльність по випуску цінних паперів;

б) комісійну діяльність по цінних паперах;

в) комерційну діяльність по цінних паперах.

Діяльністю по випуску цінних паперів визнається виконання торговцем цінними паперами за дорученням, від імені і за рахунок емітента обов'язків по організації передплати на цінні папери або їх реалізації іншим способом. При цьому торговець цінними паперами за домовленістю з емітентом може брати на себе зобов'язання у разі неповного розміщення цінних паперів викупити в емітента нереалізовані цінні папери.

Комісійною діяльністю по цінних паперах визнається купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється торговцем цінними паперами від свого імені, за дорученням і за рахунок іншої особи.

Комерційною діяльністю по цінних паперах визнається купівля-продаж цінних паперів, що здійснюється торговцем цінними паперами від свого імені та за свій рахунок.

Стаття 27. Дозвіл на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів

Здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, як виключної діяльності, допускається на основі дозволу, що видається Міністерством фінансів Української РСР. Перелік документів, необхідних для одержання дозволу на здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів, а також перелік відомостей, які торговець цінними паперами повинен подавати протягом строку дії цього дозволу, визначаються Міністерством фінансів Української РСР.

Дозвіл на здійснення усіх або окремих (крім комісійної) видів діяльності може бути видано торговцям цінними паперами, які мають внесений статутний фонд у розмірі не менш як 5 млн. карбованців, а на здійснення комісійної діяльності по цінних паперах — не менше 1 млн. карбованців.

При здійсненні виключної діяльності по випуску та обігу цінних паперів допускається здійснення окремих видів діяльності, пов'язаних з обігом цінних паперів, насамперед діяльності по наданню консультацій власникам цінних паперів.

Стаття 28. Умови, за яких не допускається здійснення діяльності по випуску та обігу цінних паперів

Дозвіл на здійснення будь-якого виду діяльності по випуску та обігу цінних паперів не може одержати торговець цінними паперами, який безпосередньо або побічно володіє майном іншого торговця цінними паперами вартістю понад 10 процентів статутного фонду, в тому числі безпосередньо — вартістю понад 5 процентів статутного фонду іншого торговця.

Торговці цінними паперами, який має дозвіл на здійснення будь-якого виду діяльності по випуску та обігу цінних паперів, не може безпосередньо або побічно володіти майном іншого торговця цінними паперами вартістю понад 10 процентів статутного фонду, в тому числі безпосередньо — вартістю понад 5 процентів статутного фонду іншого торговця.

Якщо частка юридичної особи, що не має дозволу на здійснення діяльності по обігу цінних паперів, або громадянина в статутному фонді кількох торговців цінними паперами перевищує 5 процентів по кожному торговцю, то ці торговці не можуть здійснювати торгівлю цінними паперами один з одним.

Торговець цінними паперами не може здійснювати торгівлю:

а) цінними паперами власного випуску;

б) акціями того емітента, в якого він безпосередньо або побічно володіє майном у розмірі більше 5 процентів статутного фонду.

Відповідно до цієї статті безпосереднім володінням майна визнається володіння часткою у статутному фонді будь-якого товариства, побічним володінням — володіння часткою у статутному фонді такого товариства, яке є учасником в іншому товаристві.

Стаття 29. Укладення угод з цінними паперами

При прийнятті доручення на купівлю або продаж цінних паперів торговець цінними паперами зобов'язаний надавати особі, за рахунок якої він діє, інформацію про курс цінних паперів.

Торговець цінними паперами зобов'язаний подавати фондовій біржі інформацію про всі укладені ним угоди з цінними паперами в строки і порядку, визначені правилами фондової біржі.

Особливості ведення бухгалтерських операцій при здійсненні купівлі-продажу цінних паперів визначаються Міністерством фінансів Української РСР.

Стаття 30. Вимоги щодо ліквідності торговців цінними паперами

Вартість угод, укладених торговцем цінними паперами з іншими торговцями цінними паперами, але не виконаних в даний момент (відкриті позиції), не може перевищувати п'ятикратного розміру власного статутного фонду торговця цінними паперами.

При здійсненні діяльності по випуску цінних паперів, що провадиться одночасно з комерційною або комісійною діяльністю по цінних паперах, вартість угод, укладених торговцем цінними паперами з іншими торговцями цінними паперами, але не виконаних на даний момент (відкриті позиції), не може перевищувати десятикратного розміру власного статутного фонду торговця цінними паперами.

Продажна або номінальна ціна цінних паперів, що є у власності (резерв) торговця цінними паперами, який здійснює діяльність по випуску цінних паперів або комерційну діяльність по цінних паперах, а також вартість відкритих позицій, разом взятих, одночасно не можуть перевищувати п'ятнадцятикратного розміру статутного фонду торговця цінними паперами. Обчислення слід провадити виходячи з найвищої продажної ціни або номінальної ціни.

Стаття 31. Оподаткування доходів по цінних паперах

Оподаткування доходів по цінних паперах здійснюється згідно з законодавством Української РСР.

РОЗДІЛ II. ФОНДОВА БІРЖА

ГЛАВА 8. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 32. Поняття фондової біржі

Фондова біржа — організаційно оформлений, постійно діючий ринок, на якому здійснюється торгівля цінними паперами.

Стаття 33. Правове положення фондової біржі

Фондова біржа — акціонерне товариство, яке зосереджує попит і пропозицію цінних паперів, сприяє формуванню їх біржового курсу та здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону, інших актів законодавства Української РСР, статуту і правил фондової біржі.

Фондову біржу може бути створено не менш як 20 засновниками—торговцями цінними паперами, які мають дозвіл на здійснення комерційної і комісійної діяльності по цінних паперах за умови внесення ними до статутного фонду не менше 50 млн. карбованців.

Фондова біржа набуває прав юридичної особи з моменту її реєстрації Кабінетом міністрів Української РСР.

Стаття 34. Статут та правила фондової біржі

Статут та правила фондової біржі затверджуються її вищим органом.

У статуті фондової біржі визначається:

а) найменування і місцезнаходження фондової біржі;

б) найменування і місцезнаходження засновників;

в) розмір статутного фонду;

г) умови і порядок прийняття в члени і виключення з членів фондової біржі;

д) права і обов'язки членів фондової біржі;

е) організаційна структура фондової біржі;

є) компетенція і порядок створення керівних органів фондової біржі;

ж) порядок і умови відвідування фондової біржі;

з) порядок і умови застосування санкцій, встановлених фондовою біржою;

и) порядок припинення діяльності фондової біржі.

У статуті можуть передбачатися інші положення, що стосуються створення і діяльності фондової біржі.

Правила фондової біржі повинні передбачати:

а) види угод, що укладаються на фондовій біржі;

б) порядок торгівлі на фондовій біржі;

в) умови допуску цінних паперів на фондову біржу;

г) умови і порядок передплати на цінні папери, що котируються на фондовій біржі;

д) порядок формування цін, біржового курсу та їх публікації;

е) перелік цінних паперів, що котируються на фондовій біржі;

є) обов'язки членів фондової біржі щодо ведення обліку та інформації, внутрішній розпорядок роботи комісій фондової біржі, порядок їх діяльності;

ж) систему інформаційного забезпечення фондової біржі;

з) види послуг, що надаються фондовою біржою, і розмір плати за них;

и) правила ведення розрахунків на фондовій біржі;

і) інші положення, що стосуються діяльності фондової біржі.

Стаття 35. Використання позначення «фондова біржа»

Позначення «фондова біржа» або таке, в якому міститься вислів «фондова біржа», може використовувати у своєму фірмовому найменуванні або рекламі тільки та організація, що створена у порядку, визначеному в статті 34 цього Закону.

Стаття 36. Особливі умови припинення діяльності фондової біржі

Діяльність фондової біржі припиняється у тому разі, коли число її членів стало менше 10. Якщо у фондовій біржі залишилося 10 членів, її діяльність припиняється у випадку неприйняття нових членів протягом шести місяців.

Діяльність фондової біржі припиняється відповідно до законодавства Української РСР про акціонерні товариства та інші види господарських товариств.

ГЛАВА 9. ЗАХИСТ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНВЕСТИТОРІВ

Стаття 37. Розірвання договору на передплату або купівлю цінних паперів

Особа, що передплатила або купила цінні папери до опублікування інформації про зміни в господарській діяльності емітента, що впливають на вартість цінних паперів або розмір доходу по них, може протягом 15 днів з моменту публікації цієї інформації розірвати договір в односторонньому порядку.

У разі розірвання договору емітент зобов'язаний на вимогу вказаної особи відшкодувати їй витрати і можливі збитки, пов'язані з передплатою або купівлею цінних паперів.

Емітент у разі невиконання умов передплати на цінні папери зобов'язаний повернути передплатникам на їх вимогу усі одержані від них кошти із сплатою процентів за весь строк їх тримання.

Емітент несе відповідальність по відшкодуванню збитків, завданих недостовірною інформацією про цінні папери.

ГЛАВА 10. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИПУСКОМ І ОБІГОМ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Стаття 38. Органи, що здійснюють державний контроль за випуском та обігом цінних паперів

Міністерство фінансів Української РСР і місцеві фінансові органи здійснюють контроль за випуском та обігом цінних паперів.

Міністром фінансів Української РСР призначаються державні представники на фондовій біржі. Вони уповноважені здійснювати контроль за додержанням положень статуту та правил фондової біржі і мають право брати участь у роботі керівних органів фондової біржі.

Стаття 39. Санкції, що застосовуються фінансовими органами

Фінансові органи у разі відхилення від умов, визначених у дозволах на здійснення діяльності по випуску і обігу цінних паперів, а також у статуті та правилах фондової біржі, можуть застосовувати такі санкції:

а) виносити попередження;

б) зупиняти на строк до одного року передплату і продаж цінних паперів;

в) зупиняти на певний строк укладення угод з окремих видів діяльності по випуску і обігу цінних паперів;

г) анулювати дозвіл, виданий на ведення діяльності по випуску і обігу цінних паперів у разі повторного застосування санкцій, передбачених підпунктами «а—в» цієї статті.

Міністерство фінансів Української РСР може зупиняти діяльність фондової біржі в разі порушення нею статутної діяльності і вимагати приведення її у відповідність з статутом та правилами фондової біржі.

Стаття 40. Оскарження дій фінансових органів

Скарги на дії фінансових органів у зв'язку із здійсненням ними контролю за випуском та обігом цінних паперів розглядаються вищестоящим фінансовим органом.

Рішення фінансових органів може бути оскаржено в органах суду або арбітражного суду.

Стаття 41. Міжнародні договори

Якщо міжнародним договором Української РСР встановлено інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві Української РСР про цінні папери і фондову біржу, то застосовуються правила міжнародного договору.

Голова Верховної Ради Української РСР
Л. КРАВЧУК

м. Київ, 18 червня 1991 року

ЛЮДИ ЗНАЮТЬ...

Закінчивши відмінником Михалківську школу, потім Кривоозерську приходську, а згодом Уманську профтехшколу, він став кадровим військовим. Пройшов багато фронтів Великої Вітчизняної війни, три осколки пронизали йому груди, на міліметри не дійшовши до серця. Під Сталінградом 170-а танкова бригада, якою він командував, розгромила корпус італійської армії, заполонивши чотирьох генералів і чотирнадцять тисяч солдат. За ратні подвиги його нагородили орденом Суворова II ступеня, а згодом за штурм укріплень на річці Шпрее та рейхстагу маршал Жуков особисто вручив йому Зірку Героя Радянського Союзу. У званні генерал-майора закінчив війну, вчився в Академії Генерального штабу, продовжував військову службу.

Та ось Борис Романович Єремеєв пішов у відставку. Став завідувати кафедрою цивільної оборони й медпідготовки Київського педінституту. Проте це був лише службовий бік справи. А суть у тому, що він грунтовно й самовіддано пройнявся справами свого села. Забуте Богом і начальством Михалково, що на Миколаївщині, не мало ні путньої дороги, ні будинку культури, а найгірше — нормальної школи. Використовуючи у найкращому розумінні слова свій авторитет генерала і завкафедрою столичного інституту, Борис Романович оббивав пороги.

І генералові Єремеєву багато вдалося. У село Михалково почали направляти будівельні матеріали, щоб підлатати оселі хліборобів, а основне — збудувати нову школу. Згодом дорогу проклали. Земляки перестали відчувати себе обійденими та забутими.

Нині між селами Мазурово та рідним Михалково приїжджих зустрічає великий транспарант: «Тут, у селі Михалково, народився й виріс Герой Радянського Союзу, генерал-лейтенант Єремеєв Борис Романович. Слава йому!»

Символічно, що односільчани генерал-майора підвищили його у званні — генерал-лейтенант! Мабуть, їм видніше. А ще вирішили вони, як виняток, поставити у селі йому бюст. Хоча бюст дозволяється лише для двічі Героїв Радянського Союзу. А він — Герой. Люди знають, хто що заслужив.

Олександр СУГАК.

Зверніть увагу

ДАЧІ НА КІСТКАХ

— Інколи смикне совість пам'яттю і вже неможливо жити спокійно, не думаючи про ті безневинні жертви минулої війни, — зітхнув Степан Іванович Земляний. Уже десять років вони разом з дружиною Єлисаветою Михайлівною Калачовою об'єднують ветеранів війни і праці, намагаються вшанувати пам'ять 36 тисяч запоріжців, розстріляних під час війни фашистами. Більше десяти років ці люди добиваються, аби прибрали з велетенської братської могили запорізького Бабиного Яру — дачні будиночки. І впорядкували місце розстрілів. Ходять із кабінету в кабінет, просять, вимагають, щоб на місці ровстрілів десятків тисяч людей встановили хоча б скромний пам'ятник. Щороку Степан Іванович і Єлисавета Михайлівна збирають на цьому святому місці скорботні зустрічі. Аби пам'яталось, аби не черствіли серця дітей та онуків.

Але товстий альбом Степана Івановича незабаром вщент заповниться відписками з різних установ міста та області. А справа ніяк не зрушується з місця. І залізні ворота садового товариства «Електровозник», чиї будиночки споруджені на кістках земляків-запоріжців, зачинені на замок. Можна багато говорити про людський біль, про вшанування пам'яті загиблих у роки війни, про закатованих і замордованих у таборах і тюрмах, писати гасла, закликаючи пам'ятати як то: «Ніхто не забутий, ніщо не забуте!». Але інколи отак зустрінешся з людською черствістю і безпам'ятством, і вже не можеш далі жити спокійно, не думаючи про безневинні жертви минулої війни.

Олександр КРИВОШЕЙ,
журналіст.

Запоріжжя.

50 років тому

БІЛЯ РІДНОЇ ХАТИ

Дід Семен першим приніс звістку про війну в рідне село. Спочатку йому не хотіли вірити, бригадир навіть накричав на нього, коли старий, зупинивши підводу, на який їхали доярки в польовий табір, став до подробиць розповідати їм почуте на битому шляху. Та Семен Ілліч не образився на бригадира, відповів спокійно, але твердо:

— Ти, синок, людям вір! Людям вірити треба...

Незабаром надійшло й офіційне підтвердження про початок війни. Радіо у Никифорівці тоді не було, але через кілька годин до села прибув посланець з району. Зібрали всіх на мітинг. Промовці говорили схвильовано, особливо з молоді, ті, хто знав війну лише за книгами. Вимагали негайно відправляти їх на фронт добровольцями, запевняли земляків, що будуть хоробро битися з ворогом.

Семен Ілліч теж попросив слова, але йому не дали, сказали, що він уже своє відвоював, нехай говорять у першу чергу призовники.

І те правильно! Не спіши, діду, дай дорогу молодим на ратному полі в грізний для Батьківщини час. Чуєш, Донбас уже формує дві шахтарські дивізії. По всіх містах і селах кинуто заклик:

— Запасники й добровольці — до зброї!

Дід Білюченко розумів, що працівники райвійськкомату стримують його справедливо — роки не ті. Сьомий десяток... Але коли в селі створили загін народного ополчення, а його не включили у списки — запротестував категорично:

— Не маєте права відстороняти! Я — артилерист. Георгія мав...

Йому дозволили відвідувати заняття ополченців.

Розпочиналися заняття, як правило, з обговорення ситуації на фронтах. Читали повідомлення Радянського інформбюро, листи земляків з передової. Дід теж брав у руки газету, підносив її до окулярів, ніби хотів наочно переконатися, що там написано сущу правду. Його, бувало, допікали уїдливим жартом:

— Що там пишуть, Семене Ілліч?

Старий у таких випадках проганяв з обличчя суворість, зухвало підморгував співрозмовникові і відповідав:

— А що пишуть? Пишуть ось таке: ходить людожер Гітлер у Берліні в підземельному кабінеті і балакає з своїм портретом, що висить на стіні: «Скажи, — звертається Адольф до свого портрета, — чим закінчиться моя авантюра на Сході?». А з портрета йому у відповідь: «Закінчиться тим, що мене знімуть, а тебе повісять!»

Цей каламбур про фашистського фюрера дід почув уранці на битому шляху з вуст міських людей і тепер видавав його односельчанам як свою пророчу мудрість:

— Так воно й буде! Запам'ятайте моє слово!

А газети з кожним днем приносили все тривожніші вісті. Над Донеччиною стали з'являтися ворожі літаки. Вранці, вийшовши на шлях, дід годинами спостерігав, як йдуть на захід колони чоловіків і жінок з торбами за плечима, з лопатами в руках.

— Ми — трудармія, — відповідали вони на запитання. — На окопи...

Невдовзі з'явився й зустрічний потік — біженці. Ці йшли валками, гуртами, часто завертали до села, щоб розжитися якоюсь провізією, напитися води. Яких тільки слухів-страхіть не несли вони з собою! Розповідали, ніби фашисти мають якусь таємну зброю, від якої ніде не можна сховатися. А танки їхні — таке громаддя, величиною з наші комбайни. І ніяка гармата їх не бере...

Діда це дивувало. Як же так? Ще в японську він мав справу з російськими фортечними гарматами, здатними потопити будь-який броненосець. Невже ж нині гірші? І в голову не приходило тоді старому бомбардирові, що йому доведеться ще раз особисто випробувати силу вітчизняних гармат.

А трапилося це так. На початку жовтня 1941-го гітлерівці прорвалися у район Донбасу. Шахтарська дивізія полковника Провалова зав'язала тут жорстокі бої з ворогом. Передова лінія фронту поблизу Никифорівки проходила по крутояру, неподалік хати Білюченка. На його подвір'ї, біля клуні, зайняли позицію наші артилеристи, а навпроти, за яром, де знайома стежка веде до яблуньки-сиротинки, окопалися фашисти. І щодня по кілька атак, від яких хата ходить ходуном. У перервах між атаками наші бійці пробираються по-пластунськи до діда, приносять йому щось перекусити, вмовляють:

— Давай, батя, вночі вивеземо тебе в тил... А то ж ударить...

А дідусь Білюченко лежить закутаний солдатською шинелею, стогне від болю в ногах і твердить своє:

— Ні, хлопці, нікуди я не піду з рідної хати... Дайте на всяк випадок наган або гвинтівку...

Якось уранці неймовірний гуркіт машин примусив старого піднятися з ліжка й поглянути у вікно. На подвір'ї рвалися снаряди, лунали вибухи. А від яру прямо на наші позиції, ведучи безперервний вогонь, поволі рухалися фашистські танки.

— І справді, як комбайн! — пригадав Семен Ілліч слова біженців.

Від клуні по ворожих машинах ударили наші гармати. Раз... Другий... Третій... Старий побачив спочатку, як загорівся головний танк... Другий танк, що йшов за ним, круто розвернувся і позадкував... А інші, ще більше посиливши вогонь, продовжували рухатися... Все ближче, ближче, ближче...

— Чому ж замовкли хлопці? Чому не б'ють?

Він швидко натягнув на ноги черевики і, як був в одних підштаниках, так і заспішив до клуні. Мабуть, йому лише здавалося, що він біг. Але коли дістався до гармати, зрозумів усе без слів. Біля ящиків з боєзапасом нерухомо лежали три бійці. Четвертий, знайомий сержант, увесь залитий кров'ю, лише встиг мовити:

— Давай, батя...

Старий миттю кинувся до гармати. Вона була заряджена. За напрямком ствола, без прицілу, як це вміють досвідчені артилеристи, навів гармату на танк, який уже в'їхав на його город, і натиснув спуск. Сильний вибух відкинув старого під клуню. Але коли підвівся, побачив: танк охопило полум'я.

— А що, не бере? — закричав щосили. — Не бере радянський снаряд фашистську крицю?

Миттю знову зарядив гармату і націлив її на інший танк, на якому сиділи ворожі десантники. Розстріляв їх прямою наводкою.

З-за села, з флангу, вдарила по гітлерівцях наша артилерія, застрекотіли кулемети-«максими». Ворог не витримав, повернув назад. А дід стояв, випроставшись на весь зріст, і все повторював:

— Як це так, не бере?

Командир піхотного полку, коли фашисти сховалися за пагорбом, підбіг до Семена Ілліча, обняв його, дякував за підмогу, тут же наказав штабному записати усі дані про старого, щоб представити його до бойової нагороди, потім доручив двом бійцям відвести діда в хату. Біля порога він розпрощався з солдатами. Але, як тільки бійці попрямували до клуні, трапилося непередбачене: ворожий снаряд розірвався прямо під вікнами. Він і скосив хороброго артилериста-ветерана. Впав Семен Ілліч обличчям до рідного порога, грудьми до землі, розкинув руки, ніби хотів обійняти її, годувальницю.

А через кілька днів вся країна дізналася про подвиг донецького колгоспника. Про це розповіло людям Радянське інформбюро.

Володимир ЧЕРКАС.

ВИРОБНИЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ЕЛЕКТРОНМАШ» ПРОПОНУЄ!

Якщо вас не задовольняє вже персональна ЕОМ, якщо ви бажаєте скористатися перевагами, які надає багатотермінальна обробка інформації з кількістю терміналів порядку 10—20 штук — не гайте часу. Київське виробниче об'єднання «Електронмаш» прагне зробити ваш електронно-обчислювальний центр чи офіс більш економічним, вивести його на вищий рівень технологічності. Тобто — пропонує машину СМ 1425!

Це — шістнадцятирозрядна ЕОМ з ряду СМ ЕОМ (СМ3, СМ4, СМ1420), програмно спільних з моделями РДС-11 фірми ДЕС. Системний інтерфейс двадцятидвохрозрядний МПІ (аналог Q 22).

СМ ЕОМ1425 має менші габарити у порівнянні з ІВМ PC/AT, продуктивністю не поступається попередній моделі СМ1420, але є більш надійною. Прогресивний дизайн у ній поєднується з малим енергоспоживанням. Найкраще застосування для цієї моделі — офіс.

Технічні і програмні засоби СМ1425 забезпечують функціонування у багатозадачних і багатотермінальних режимах, в системах реального часу і розділення ресурсів, а також захист інформації від несанкціонованого доступу «вірусів».

У КОМПЛЕКС ПОСТАЧАННЯ СМ1425 ВХОДЯТЬ:

магнітні диски типу «Вінчестер» ST 251 (42 МБ) або ST 4096 (80 МБ) по 2 шт.
гнучкі магнітні диски СМ 5639. МІ. 01 2 шт.
оперативна пам'ять СМ1425.3537 (2 МБ) 1 шт.
термінали СМ7238 або СМ7209.05 по 2 шт.
друкування послідовне типу СМ6337 чи паралельне типу СМ6315 або СМ6362 1 шт.
НМЛ СМ5308 з контролером 1 шт.
мультиплексор з ІРПС чи С2 (4-х кан.) 1 шт.
контролер груповий (2-С2, ІРПР 8, ІРПР 16) 1 шт.
операційна система МОС РВМ. 01 чи МОС РВМ. 02.

Якщо ви бажаєте — комплекси можуть доповнюватися:

адаптером дистанційного зв'язку;
програмуючим таймером;
мультиплексорами 4 каналів та 8 каналів;
адаптером прямого доступу;
обладнанням узгодження системних інтерфейсів «загальна шина» — НПІ;
адаптером локальної мережі СМ4610.

За окремими договорами можуть бути поставлені додаткові програмні засоби:

ситеми програмування ФОРТРАН-77, Бейсік (інтерпретатор і компілятор), Паскаль, Кобол-81 в мережі операційної системи МОС РВМ;
програмна підтримка обладнання для СМ1420 типу СМ1420.5410, СМ5415, СМ5407, СМ5631 та інших, які підключаються до ВК СМ1425 через обладнання погоджування інтерфейсів СМ1425.4511;
пакет текстового опрацювання ТЕК-14;
операційна система типу РАФОС;
операційна система ДІАМС-1425;
операційна система ДЕМОС-1425 (IN IX);
програмні засоби для побудови неоднорідних розподільних мереж і локальних мереж магістральної структури (ЕТНЕР N ЕТ);
програмні засоби для побудови локальних мереж кільцевого типу «Орбіта».

За окремими договорами наші суміжники здійснюють постачання, супроводження і надання науково-технічних послуг щодо базових і прикладних програмних засобів для СМ1425.

НАША АДРЕСА: 252180, м. Київ, вул. В. Окружна, 4, виробниче об'єднання «Електронмаш».
Телефони для довідок: 475-43-00, 475-98-18 — відділ маркетинга;
474-12-53, 475-93-82 — відділ СКТБ;
475-94-24, 474-12-37 — відділ збуту;
475-92-20 — ВНТІ.
Телетайп 131062 КОСМОС,
телефакс 474-1282.

МИ ЧЕКАЄМО НА ВАШІ ЗАМОВЛЕННЯ!

ФІРМОВИЙ САЛОН-МАГАЗИН «МЕРКУРІЙ» ВИРОБНИЧОГО ОБ'ЄДНАННЯ «ЕЛЕКТРОНМАШ» ПРОПОНУЄ:

— електронний інформаційно-ігровий комплекс «Пошук» — високопродуктивну ЕОМ, спільну з IBM PC. Комплекс має можливості для розширення, призначений для використання тими, хто не має спеціальної підготовки. Комп'ютер «Пошук» може бути використаний в усіх галузях народного господарства, але найкраще — для комп'ютеризації навчальних процесів.

Придбавши нашу машину, ви збережете не лише час, а й гроші — адже її ціна — лише 1550 карбованців!

Ваша побутова техніка — телевізор, магнітофон — теж можуть прислужитися. Адже система «Пошук» передбачає їх залучення до комплексу, а великий добір ігор на касетах забезпечить цікавий відпочинок членам вашої сім'ї.

У САЛОНІ-МАГАЗИНІ ВИ МОЖЕТЕ ПРИДБАТИ ДОДАТКОВІ АДАПТЕРИ, РОЗШИРЮВАЧІ ДЛЯ КОМП'ЮТЕРА «ПОШУК». КРІМ ТОГО, ДОСВІДЧЕНІ ПРОДАВЦІ-КОНСУЛЬТАНТИ ЗАПРОПОНУЮТЬ ВАМ ЕОМ БІЛЬШ ВИСОКОГО КЛАСУ:

— надійну, високопродуктивну, ділову ЕОМ СМ1425;
— універсальну керуючу мікро-ЕОМ «Нивка» з ряду СМ1810.

БУДЬ ЛАСКА ДО САЛОНУ-МАГАЗИНУ «МЕРКУРІЙ». МИ ЧЕКАЄМО ВАС!

Наша адреса: м. Київ-179, 252179, вул. Львівська, 59а. Тел. 444-75-68, їхати від ст. метро «Святошино» трол. № 7 до зуп. «Дачна».

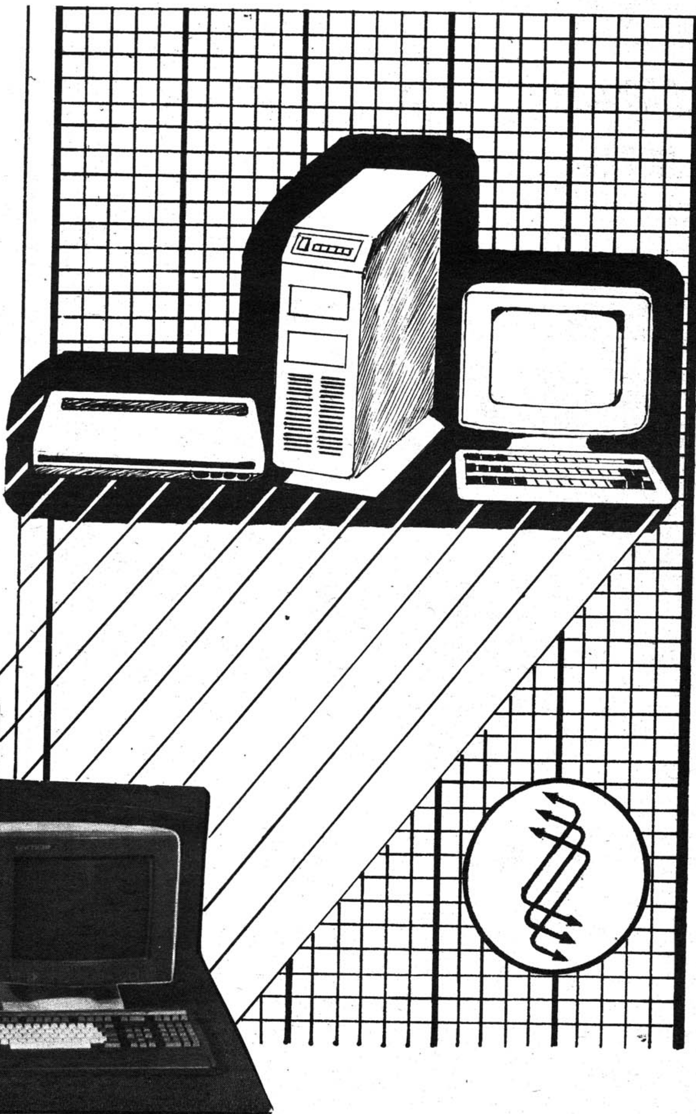

ПРОВОДЖАЛА МЕНЕ МАТИ В СОЛДАТИ...

Призов-91

На початку липня працівникам військкоматів і призовних пунктів довелося попотіти особливо. Щодень набори призовників виростали у кілька разів. Як потім мені пояснили військові, надійшов наказ пришвидшити виконання рознарядок Міністерства оборони. Третього липня лише з одного Жовтневого райвійськкомату Києва на збірний пункт одійшли два вщерть заповнені «ЛАЗи».

Серед батьків поповзло роздратування: мовляв, немає кому служити за межами України, отож з нашими дітьми панькатися тепер не будуть (малася на увазі добровільна письмова угода призовників служити за межами республіки).

Напередодні кілька призовників у розмові прохопилися, що в цьому військкоматі їм казали, нібито на Україні є місця лише у будівельних і залізничних військах...

Отож о восьмій ранку третього числа я був у Жовтневому РВК, куди уже прибували новобранці... Скажу одразу, що згаданої агітації з боку військових я не почув.

Нічого особливого. Ті ж, що й упродовж десятиліть, безтурботні призовники, які поки що не усвідомлюють, що тільки-но виданий військовий квиток — не просто червоненька книжечка, і ті ж зранку наелектризовані та розігріті чим треба рідні і знайомі за ворітьми.

Вразила кількість новобранців на території міського й обласного збірних пунктів, що в районі Дарницького вагоноремонтного заводу.

Комендант обласного збірпункту майор Григорій Яворський, до якого я звернувся за поясненням, був відвертий і категоричний: «Тільки вчора сюди прибуло майже 900 новобранців, з них лише до 300 відправлено у війська, інших, хто з міста.., з повістками в руках додому.

На сьогодні очікується до півтори тисячі, і всім треба дати ради. А чи легко це при двох десятках міліціонерів та кількох військових. Територія обох пунктів велика, до того ж не слід забувати і про рідних та знайомих призовників, яких збирається під ворітьми понад тисячу-півтори і для яких встановлено двогодинний батьківський час на території пунктів...»

— Наркотики, горілку, ножі, гострі предмети — на стіл! — подає команду прапорщик черговій партії новобранців, що вишикувалися уздовж цементованих столів... Сам прапорщик і кілька його колег прискіпливо приглядаються і принюхуються до всіляких рідин, виставлених на стіл у банках, пляшках, флягах. У Олександра К. з Білоцерківського району пляшка самогонки навіть не загорнута в папір. Одразу видно — початківець. А є й «вищий пілотаж» — одному з новобранців заважала ходити ціла грілка з самогонкою, схована, даруйте, між ногами. Іншому муляла в спину дволітрова банка із маринованими огірками. Нюх прапорщика не підвів: в банці замість розсолу — горілка... Далі на території пункту довелося бачити в «польоті» і самих «асів» — один просто валявся під лавкою в тіні, другого двоє попід руки вели «виконувати священний обов'язок»...

— На сотню призовників припадало десь з десять літрів горілки, вина, пива, — пояснює один з перевіряючих, — трапляється і наркотична травичка. Але це ще не все. Чимало спиртного з'явиться у призовників після того, як відчинемо ворота пункту для батьків... Менше клопотів з призовниками із області, більше — із «столичними козаками».

Втім, не тільки це хвилює офіцерів збірпунктів. Ситуація складається почасти парадоксальна. З одного боку, на вимогу відомства Дмитра Язова військкомати комплектують команди згідно із рознарядкою Міністерства оборони. Тобто стільки-то — у морфлот, стільки-то — у прикордонники, сухопутні війська... по всьому Радянському Союзу. Це однією рукою, а другою, згідно із постановою Верховної Ради УРСР, де йдеться про проходження громадянами республіки строкової служби за межами України тільки за їхньою добровільною згодою, відбирають у призовників заяви, де ті здебільшого висловлюють бажання служити на Україні.

Але це військкоматам не розхльобувати. Усе це лягає на плечі працівників збірних пунктів. Призовники підготовлені для служби у стратегічних, прикордонних й інших військах, виявляються зайвими, бо військові частини на території України усіх прийняти не можуть. Куди ж їх, підготовлених, перевірених, — у будбати, у нестройовики?

І майор Григорій Яворський, і начальник служби формування міського збірпункту майор Олександр Фоменко, і полковник Микола Небеський запевняли мене, що принцип добровільності щодо тих, кого відправляють за межі України, на збірному пункті дотримується чітко й неухильно. І це так — переконався сам.

Та як же тоді виходить, що так багато наших хлопців потрапляє у Закавказзя, в Казахстан, Сибір?.. Звідки стільки бажаючих?

Послухаймо самих призовників. Володимир Солтис, Жовтневий РВК.

— Чому, Володю, хочеш служити у Закавказзі?

— Хочу стати справжнім мужчиною, хоч автомат в руках потримати.

— А хіба на Україні не можна стати справжнім мужчиною?

— На Україні один будбат «світить», прапорщик мені сказав...

Цибін Юрій, Києво-Святошинський РВК. «У військкоматі начальник питає: «Ну, що, пишеш заяву на Україну?». — Пишу! — Доведеться, каже мені, служити у будбаті. — Як, дивуюсь, хіба інших місць немає?.. А тут мати моя сидить і кричить, що в будбат не відпустить, краще в Росії...».

Майор Олександр Фоменко: «Повірте, я все роблю, шоб наші хлопці служили на Україні, — вишукуємо для них місця, «покупців», що приїздять з-за меж України, часто відправляємо ні з чим... Але хлопці самі переписують заяви і їдуть. У престижні війська — флот, КДБ, повітряно-десантні тощо — бажаючих більше, аніж потрібно».

Здавалося б, що тут скажеш: права призовників не ущемлено, батьків — також. Тим паче, що здебільшого працівники збірпункту свідомо беруть на себе зайві клопоти і вимагають письмової згоди служити за межами України не тільки у самих хлопців, а й у їхніх батьків...

Але чи усе знають і передбачають навіть самі батьки. Коли цей матеріал уже майже був готовий до друку, до редакції зателефонувала розхвильована Надія Харченко з Києва, мати молодого солдата. Її сина Юрія було призвано 12 червня. Хотів служити на Україні, але пообіцяли цікаву службу у морських прикордонниках в Новоросійську. Написав заяву, що бажає їхати саме у це місто. Насправді ж опинився на кордоні з Іраном. Щойно повернувся звідти його товариш — привіз назад вівчарку, з якою призивався. І Надія Іванівна, дізнавшись од нього, в яких умовах служить син, кинулася шукати порятунку у всіх можливих інстанціях...

Чи можна їй тепер допомогти...

Додому з призовного пункту я повертався з тими ж призовниками, з ким вранці їхав «в армію». Місця на Україні всім не дісталося.

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент з прав людини «Голосу України».

СЛУЖБА НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ

І не згледілася, як виріс син. Усе малим та малим здавався, а тут і повістка прийшла.

— Піду служити, мамо, — сказав Олег.

Звісно, чекала цього, але, як почула такі слова, забилося серце, защеміло, навернулися сльози на очі.

— Ну, ось уже починається, — буркнув невдоволено. — Всі хлопці йдуть — і нічого...

— Їм «нічого», а нам, матерям... А хоч сказали, де служитимеш? — спитала.

— Наче у Прибалтиці...

Побігла до військкомату. Поспішає і в голові складає, що сказати. Тож є закон, щоб на Україні нашим дітям служити. А там, на тій Прибалтиці, так неспокійно, такі страшні події вже відбулися, а що ще буде — хтозна. Окупантами, кажуть, називають там солдатів. А навіщо рідному синові у чийомусь домі порядки наводити?..

На щастя, у військкоматі не довелося виголошувати якоїсь промови, тим більше — плакати чи когось благати. Не було потреби йти і до військового комісара Рівного Валерія Федотійовича Парунова.

— Хоче син служити на Україні? — запитали лише. — Ну й нехай служить на здоров'я. У нас поза Україною служитимуть лише добровольці.

Олег нині вже в одній з частин Прикарпатського військового округу, недалеко від Рівного. Будь-коли можна поїхати провідати, і йому легше буде неподалік домівки. Це справедливо, так давно мало бути. Дуже правильно зробила Верховна Рада, прийнявши постанову про проходження юнаками України строкової військової служби на території своєї республіки.

Олена ПРИСЯЖНЮК.
Рівне.

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Перший заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора Леонід Самойленко.

Чергові редактори — Володимир Краснодемський. Костянтин Паришкура.

Автор макета, змінний секретар — Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Несена, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич, Людмила Терещук.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Сергій Скаженюк, Марія Солодюк.

Лінотипісти: Валентина Чичирко, Наталія Позняк.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 184200

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03151331.